

cijena 1.5 EUR

petak, 27. jul 2018.

MONITOR

CRNOGORSKI NEZAVISNI NEDJELJNIK

Broj 1449 godina XXIX

povratak veselina veljovića

KUM NIJE DUGME

**bezbjednost
na ljetovanju**

**SMRT VREBA
I NA PLAŽI**

**od mora
do durmitora**

**ZAROBLJENO
ILI ZAPUŠTENO**

FOKUS

- POVRATAK VESELINA VELJOVIĆA:**
Kum nije dugme (Zoran Radulović) 8

DANAS, SJUTRA

- Rat knjigama (Filip Kovačević) 11

MONITORING

- OSAMOSTALJIVANJE MLADIH:**
Stan kao san (Miloš Bakić) 12

- TUŽBE DRŽAVNIH SLUŽBENIKA PROTIV CRNE GORE:**
Ni dva eura za patriotizam (Predrag Nikolić) 16

DRUŠTVO

- OD MORA DO DURMITORA:**
Zarobljeno ili zapušteno (Branka Plamenac) 18

- PSIHOTERAPIJA: DRŽAVA NE UVAŽAVA,**
POJEDINCI NE RAZUMIJU:
Ozbiljna profesija bez statusa (Dragana Šćepanović) 22

INTERVJU

- DR DANKO OBRADOVIĆ, REDOVNI PROFESOR**
MOLEKULARNE BIOLOGIJE I GENETIKE:
Svi ljudi u svijetu vode isto porijeklo
(Veseljko Koprivica) 24

OKO NAS

- BERANE: NEISKORIŠĆENI POTENCIJALI:**
Skakavac u zapečku (Tufik Softić) 32

- LJETNJE TRAGEDIJE:**
Smrt vreba i na moru (Mustafa Canka) 34

HORIZONTI

- Raspad čarolije (Jelena Lovrić) 36

SVIJET I MI

- TRAMPOVI SUSRETI BLISKE VRSTE SA**
CRNOM GOROM:
Sitan žeton, za poruke saveznicima (Milan Bošković) 38

INTERVJU

- GORDANA SUŠA, NOVINARKA IZ BEOGRADA**
Miloševićev duh se nadvija nad Srbijom
(Veseljko Koprivica) 42

PERISKOP

- Srebrenički inferno –**
zaboravljeni oratorij
(Gradimir Gojer) 45

KULTURA

- ZORAN RAKOČEVIĆ,**
REŽISER:
Čudesa od tri groša
(Dragan Lučić) 46

FOKUS

Čudni su putevi
DPS-ovski: dok se
Marković sprema da
kuma Veljovića vrati
na mjesto direktora
Uprave policije, Igor Lukšić, koji ga
je smijenio, čeka na saslušanje u
Specijalnom tužilaštvu

STR
7-1020. jul 2018.
broj 1448.13. jul 2018.
broj 1447.

STAN KAO SAN

U Crnoj Gori više od 80.000 zaposlenih prima platu do 250 eura. Jednosoban stan u privatnoj kući može se naći i za 190. Ako spadate u tih 80 hiljada sa platom od 250 eura, treba da preživite sa 60 eura mjesečno. Pa se osamostali

STRANA 12

NI DVA EURA ZA PATRIOTIZAM

Premijer i Vlada, uporno i ne birajući sredstva, pokušavaju da „nagovore“ državne službenike da se dobrovoljno odreknu svojih zagarantovanih prava. Za sada ne uspijevaju u tome - zbog kršenja radničkih prava tokom ove godine samo iz MUP-a podnijeto je 1.107 tužbi protiv države

STRANA 16

OZBILJNA PROFESIJA BEZ STATUSA

Crnogorsko društvo još nije na pravi način priznalo psihologe i psihoterapeute. Trenutno bilo ko može da se bavi psihoterapijom, a da ne trpi nikave posljedice. S druge strane, psihoterapeuti s potrebnim znanjem i nakon dugogodišnje skupe edukacije, muku muče da započnu legalno

privatnu praksu

STRANA 22

DR DANKO OBRADOVIĆ, REDOVNI PROFESOR MOLEKULARNE BIOLOGIJE I GENETIKE NA PRIRODNO-MATEMATIČKOM FAKULTETU UNIVERZITETA CRNE GORE

SVI LJUDI U SVIJETU VODE ISTO PORIJEKLO

Često ljudi kažu da vode porijeklo od nekog ko se doselio desetak ili dvadesetak generacija unazad iz neke druge oblasti ili zemlje. Ovakve konstatacije su besmislene ako se uzme u obzir da je u periodu do deset generacija unazad on imao oko 1000 predaka, a on uzima u obzir samo jednog od njih

STRANA 24

U izradi ovog broja, osim gdje je drugačije naznačeno, korištene su fotografije iz arhive Monitora i Vijesti.

Izdavač:
"MONITOR" d.o.o.
Podgorica

Nedjeljnik MONITOR
Podgorica, Trg Republike bb
<http://www.monitor.co.me>
E-mail: monitor@t-com.me
Prvi broj crnogorskog nezavisnog nedjeljnika "Monitor" izašao je u Titogradu, 19. oktobra 1990.
Utemeljivači nedjeljnika: dr Miodrag Perović i Stanislav Čano Koprivica

Predsjednik Odbora direktora:
dr Miodrag Perović

V.d. izvršna direktorica:
Milena Perović-Korać

Glavni i odgovorni urednik:
Esad Kočan

Redakcija:
Veseljko Koprivica (šef deska), Zoran Radulović (ekonomija), Marijana Bojanić, Mustafa Canka, Tamara Kaliterma, Petar Komnenić, Milka Tadić-Mijović, Predrag Nikolić, Milena Perović-Korać, Branka Plamenac, Nastasja Radović, Tufik Softić, Radmila Stojanović, Olivera Lakić, Miodrag Vukmanović

Grafički urednik:
Dragan Lučić

Organizacija i distribucija:
Slobodan Dedić

Telefoni:
020/404 641; 404 645; 069 327 727
Fax:
020/242 306

Rukopise ne vraćamo
List izlazi petkom
List je registrovan kod Republičkog sekretarijata za informisanje Crne Gore pod brojem 64.
Pretpлата za Crnu Goru: šest mjeseci 39 €, godina 78 €. Sva obavještenja o pretplati možete dobiti na telefone 404 641; 404 645 i 069 327 727
Pretpлата na račun broj: 510-2839-59 kod CKB Podgorica u korist nedjeljnika: "Monitor", Podgorica

Pretpлата za inostranstvo na šest mjeseci
SAD..... USD 138
AUSTRALIJA..... AUD 230
EVROPA..... EUR 95
ŠVAJCARSKA..... SHF 161
Detaljnije informacije o pretplati na strani 64

Priprema:
Studio "MOUSE" - Podgorica

Štampa:
"Daily press" - Podgorica

Distribucija:
„S PRESS!-Podgorica

MEMORIJALOM OBILJEŽENO 19 GODINA OD NESTANKA HALITA NURKOVIĆA

„TRAGOM NESTALIH“

Memorijal *Tragom nestalih* – sjećanje na Halita Nurkovića održan je 21. jula u Rožajama. Nizom sportskih manifestacija u kojima su akteri bila i djeca, obilježeno je 19 godina od nestanka rožajskog taksiste koji je, radeći svoj posao, nestao na Kosovu 1999. i od tada mu se gubi svaki trag.

Jedna od njegovih šest ćerki, **Elsena Nurković**, kazala je da iako je prošlo 19 godina od nestanka njihovog oca, i dalje tragaju za istinom, šta mu se dogodilo i gdje su njegovi posmrtni ostaci.

Ona je apelovala na sve koji imaju informacije o sudbinama nestalih da o tome obavijeste porodice. „Naš tata je živio vjerujući, kako je i nas naučio da se dobro dobrim vraća. Ova manifestacija prevazilazi etničke i fizičke granice, i duh našeg oca i životna filozofija nastavljaju da žive. Na ovaj način želimo da pokažemo da su vjera u ljude i ljudskost koju su nam zavjetovali roditelji, jači od gorčine i patnje sa kojima živimo svih ovih godina“.

Nurković je podsjetila da, iako su **Hašim Tači**, **Bernar Kušner** obećali da će u međusobnim kontaktima tražiti od institucija u Prištini da razriješe nestanak njenog oca, od toga nije bilo ništa. Ona je kazala da ni predstavnici Vlade Crne Gore nisu preduzeli nikakve konkretne korake.

Memorijal ima međunarodni karakter i okuplja učesnike iz Crne Gore, Kosova, BiH, Srbije, Albanije, Austrije, Nemačke, Holandije i drugih zemalja.

PREDSTAVA DEPORTACIJA

NA SCENI U SARAJEVU I PLAVU

Predstava *Deportacija* odigrana je u ponedjeljak u okviru 23. *Baščarijske noći*, međunarodnog festivala kulture koji traje mjesec dana u Sarajevu.

Predstava, rađena po drami Željka Vušurovića, a koju je režirao **Gradimir Gojer**, imala je premijeru krajem aprila u Novom Pazaru.

Premijerna izvedba ove predstave u Crnoj Gori odigrana je u četvrtak u Plavu.

HETA ASSET RESOLUTION

Poslovna zgrada u Baru na izuzetnoj lokaciji 2690 m2
+382(0) 67 00 77 55 www.heta.me

PREMINULA HATIDŽA MEHMEDOVIĆ

Predsjednica udruženja *Majke Srebrenice* **Hatidža Mehmedović** preminula je nakon duže i teške bolesti u nedelju u Kliničkom centru Univerziteta u Sarajevu.

Mehmedovićeva, koja je zajedno sa ostalim Bošnjacima prognana iz Srebrenice, gdje su joj ubijeni sinovi **Almir** (18) i **Azmir** (21), i muž **Abdulah** (44) i desetine članova porodice, odlučila je da se vrati 2003. godine i nastavi borbu za dokazivanje istine o počinjenim zločinima i kažnjavanje počinitelja.

„Mojoj djeci nije uzeto oružje iz ruku, njima je iz ruku uzeta olovka“ govorila je. Poznata je po odlučnosti u borbi za istinu ali i po tome što se zalagala za veze među ljudima raznih nacija, razumijevanje i toleranciju i zajedničko suprotstavljanje mržnji. „Da bismo gledali u budućnost, moramo raščistiti sa prošalošću... Ako to ostavimo negdje po strani, nećemo proći dalje, a ona će nas sresti... Ako svi narodi, bili oni Srbi, Bošnjaci, Hrvati, bilo ko, žele svojoj djeci dobro i budućnost, moraju im reći istinu. Ne smiju biti heroji oni koji su ubijali goloruke i golobrade i nenaoružane“, govorila je Hatidža.

U našem regionu, Evropi i svijetu mnogi su izrazili divljenje za herojsku borbu za istinu Hatidže Mehmedović. Povodom smrti predsjednice *Majke Srebrenice*, potpredsjednica skupštine Srbije i funkcionerka Srpske radikalne stranke (SRS), **Vjerica Radeta**, napisala je na Twitteru monstruoznu poruku: „Čitam umrla Hatidža Mehmedović iz udruženja biznismenki Srebrenice. Ko li će je sahraniti. Muž ili sinovi?!“. Ovu izjavu je osudila predsjednica parlamenta Maja Gojković.

Američka glumica **Anđelina Džoli**, napisala je za CNN autorski članak u kojem opisuje poznanstvo sa Hatidžom Mehmedović. „Mnogi od nas nikad neće doživjeti pravdu u životu, ali ne možemo pogriješiti ako budemo slijedili njen primjer“, istakla je slavna glumica.

Nova generacija elektronskog bankarstva za pametne telefone.

Erste mBanking

- Do 3 besplatna mToken-a - Opcija Slikaj i plati - Mogućnost personalizacije ekrana - Pregled stanja svih računa, kartica, transakcija - Opcija e-Upisnica
- Besplatno preuzimanje aplikacije sa
- www.erstebank.me

ERSTE Bank

Važno je koja je Vaša banka.

PATRIJARH SPC-A NEĆE DEMANTOVATI SVOJU IZJAVU

Patrijarh Srpske pravoslavne crkve (SPC) **Irinej**, tokom posjete Crnoj Gori, ocijenio je da je položaj Crkve u Crnoj Gori gori nego u vrijeme osmanske okupacije, a da je status Srba kao u doba fašističke tvorevine Nezavisne države Hrvatske (NDH).

Riječi patrijarha SPC-a izazvale su žestoke reakcije – premijer **Duško Marković** je izjavu nazvao sramnom, a predsjednik Crne Gore **Milo Đukanović** kazao je da očekuje od patrijarha da demantuje spornu izjavu.

Patrijarh SPC-a kazao je da stoji iza svojih riječi, te da se neće izviniti Crnoj Gori zbog poređenja koje je napravio.

Irineja je javno podržao i ministar bez portfelja u Vladi Srbije **Nenad Popović** koji je dodao da crnogorske vlasti nad Srbima „uporno i sistematski sprovode identitetski genocid“. U žestini nije zaostajao ni **Vladimir Đukanović** visoki funkcioner SNS-a

i poslanik., u izjavi kojom je podržao stavove patrijarha Irineja.

Predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** je odbio da komentariše patrijarhove izjave: „Mi želimo dobre odnose sa Crnom Gorom i želimo bolji položaj srpskog naroda u Crnoj Gori“.

Iz dijela NVO sektora poručuju da Srbi u Crnoj Gori u pojedinim segmentima, kao što je zapošljavanje u državnoj upravi, njesu ravnopravno zastupljeni, ali patrijarhovo poređenje Crne Gore sa NDH ocenjuju kao netačno i kao svojevrsno sknavljenje žrtvi srpskog naroda od strane ustaškog režima. **Andrija Mandić**, jedan od lidera Demokratskog fronta, izjavio je: „Ja želim u ime srpskog naroda da se zahvalim patrijarhu, da mu se zahvalim što je saopštio istinu“.

R. M.

PRAVIM POTEZIMA DO USPJEHA

SOCIETE GENERALE BANKA MONTENEGRO PROGLAŠENA JE NAJBOLJOM BANKOM U CRNOJ GORI I U 2018. GODINI. OVOGODIŠNJE EUROMONEY PRIZNANJE POTVRDA JE KONTINUIRANO USPJEŠNOG POSLOVANJA I DEVETA INTERNACIONALNA NAGRAĐA BANKE U POSLEDNJIH ŠEST GODINA. I OVU NAGRAĐU POSVEĆUJEMO NAŠIM KLJENTIMA I ZAPOSLENIMA.

WWW.SOCIETEGENERALE.ME

“Euromoney nagrada za izvrsnost je još jedno priznanje za dobre rezultate koje u kontinuitetu ostvarujemo i potvrda da naš uspjeh nije slučaj. Fokusirani smo na potrebe klijenata, zadovoljstvo zaposlenih i razvoj zajednice u kojoj poslujemo. Vjerujem da nas to čini posebnim i izvrsnim. Zahvaljujem svim zaposlenima banke na profesionalizmu i posvećenosti kao i svim klijentima na dugotrajnom povjerenju koje smo zajedno gradili svih ovih godina.”

prof. dr. Miroslav Katnić, predsjednik Odbora direktora
Societe Generale banke Montenegro

**SOCIETE GENERALE
MONTENEGRO**

VIŠE RUKU,
VEĆA JE I SNAGA

OPŠTINA PLUŽINE je, za razliku od Vlade, riješila da se pozabavi natalitetom i da stimuliše bračne parove da rađaju djecu. Svako prvorodeno dijete Opština će ubuduće častiti sa 500 eura, za drugo će roditelji dobijati 1.000, a za treće 2.000 eura. Pravo na pomoć imaju roditelji djece rođene 1. januara 2019. i kasnije sa prebivalištem na teritoriji opštine, i to jedan roditelj najmanje pet godina prije rođenja djeteta za koje se podnosi zahtjev. U Plužinama je lani rođeno 15 beba, a školske 2017/18. u predškolskom, osnovnom i srednjem obrazovanju bilo je 303 djece. Broj učenika u osnovnom obrazovanju se iz godine u godinu smanjuje - školske 2003/04. bilo je 327 osnovaca, a prošle upola manje.

PLUS

ISMET ŠUJAK, iseljenik porijeklom iz Gusinja, koji živi i radi u Njujorku, omogućio je desetodnevno ljetovanje u Odmaralištu Žitište u Bijeloj za 62 odlična učenika i šest nastavnika iz osnovnih škola u opštinama Gusinje, Plav, Murino i Andrijevice. Ovo je projekat koji okuplja već drugu godinu zaredom djecu teže materijalne situacije sa sjevera, koja postižu izuzetne rezultate u školi. Cilj ovog multikulturalnog projekta je njegovanje kulturnog diverziteta i razvijanje duha međuetničke tolerancije, kao i jačanje međunacionalnog povjerenja. Šujak planira da iduće godine uključi i druge opštine u cilju umrežavanja i ujedinjenja. Uprava za dijasporu je prepoznala značaj ovog projekta i posredovala u komunikaciji sa Generalnim konzulatom Crne Gore u Njujorku i Ministarstvom prosvjete Crne Gore.

ZORICA KOVAČEVIĆ, odlazeća direktorica Kliničkog centra Crne Gore, u intervjuu *Vijestima*, istakla je da je tokom njenog mandata uloženo u infrastrukturu i medicinsku opremu više nego prethodnih 40 godina. Skromno je

koji završavaju specijalizaciju. Jedino nije objasnila kako to da naredne sedmice prelazi na novu funkciju - predsjednice Opštine Danilovgrad i zašto baš sada kada je pod njenom palicom otpočeo „preporod“ KCCG.

nastavila da ljekari ne napuštaju KC i državu samo posljednje dvije godine, već su decenijama posao nalazili u zdravstvenim ustanovama širom svijeta, najčešće u okruženju. Objasnila je i da je tokom njenog jednoipogodišnjeg mandata iz KC otišlo samo 12 ljekara, od kojih troje u penziju i da su budući nosioci posla u toj ustanovi upravo mladi ljekari

MINUS

Generalštaba general Dragutin Dakić na gradsku rivu Pine dovezli su se službenim automobilima. Kada se prijem završio nešto prije 20 časova, general se službenim automobilom vratio u Podgoricu, dok je za ministra obezbjeđen prevoz helikopterom. „Prilikom izvršavanja letačkog zadatka u petak 20. jula helikopterom VCG izvršeno je prevoženje ministra odbrane zbog službenih potreba“, saopšteno je iz MO.

PREDRAG BOŠKOVIĆ, ministar odbrane, vratio se prethodnog petka sa prijema iz Tivta u Podgoricu vojnim helikopterom, kako bi izbjegao saobraćajnu gužvu na putevima. Ministar je prisustvovao prijemu, koji je povodom dolaska u Crnu Goru školske jedrilice RM Italije *Carol* priredila Ambasada Italije. Bošković i načelnik

POVRATAK VESELINA VELJOVIĆA

Kum nije dugme

Čudni su putevi DPS-ovski: dok se Marković sprema da kuma Veljovića vrati na mjesto direktora Uprave policije, Igor Lukšić, koji ga je smijenio, čeka na saslušanje u Specijalnom tužilaštvu

Izgledalo je da vijesti nijesu tako loše kada je do javnosti stigla nezvanična informacija da se na ponovljenom konkursu za direktora Uprave policije (UP) nije prijavio nijedan kandidat. Još su gore, shvatili smo, nakon službene potvrde da je jedna prijava ipak stigla.

Veselin Veljović kao direktor Uprave policije. Ponovo? I nakon svega!?

„Što se mene lično tiče, Veljović je kredibilan kandidat“, poručio je premijer **Duško Marković**, Veljovićev zemljak, vjenčani kum i dugogodišnji saradnik na poslovima bezbjednosti pod okriljem javne i tajne policije. Dok *zli jezici* iz opozicije – ne osvrćući se na demante dvojice Mojkovčana - tvrde da

je njihova poslovna saradnja proširena i na švajcarske poslove sa duvanom. Koji od Mojkovca vode na sve četiri strane svijeta.

Kako god, kad premijer za kuma kaže da je *kredibilan kandidat*, teško je očekivati (mada ne treba u potpunosti isključiti mogućnost) da će se u Upravi za kadrove, Ministarstvu unutrašnjih poslova, Vladi, Odboru za bezbjednost ili na skupštinskom plenumu naći neko dovoljno moćan i spreman da jasno i glasno ospori tu procjenu. Tim prije što nema spora kako Veljović ispunjava formalne uslove za novi izbor na funkciju direktora UP.

Na konkurs se Veljović prijavio kao sekretar Vijeća za nacionalnu bezbjednost i predsjednik Vladine Komisije

za izradu strategije nacionalne bezbjednosti. Doktor je nauka. Diplomirao na Vojnoj akademiji kopnene vojske nekadašnje SFRJ, magistrirao na Pravnom fakultetu u Podgorici, doktorirao na Fakultetu bezbjednosti u Beogradu.

U crnogorskoj policiji je od oktobra 1992. kada ga je, na preporuku tadašnjeg sekretara Vlade Duška Markovića, tadašnji premijer **Milo Đukanović**, „preuzeo“ iz VJ, kao poručnika izviđačko-diverzantske jedinice, i postavio za komandira milicije u Pljevljima. Četiri godine kasnije Veljović je imenovan za komandanta Specijalne antiterorističke jedinice (SAJ) i na tom mjestu je ostao deset godina.

Potom postaje prvi direktor UP nakon što je javna policija funkcionalno izdvojena iz MUP-a i postala poseban državni organ (Zakon o policiji iz 2005). Poslije višemjesečnog pogađanja unutar DPS–SDP koalicije, procedura kojom je Veljoviću trebao biti povjeren još jedan mandat započeta je krajem 2009. godine, na predlog tadašnjeg ministra MUP-a **Ivana Brajovića**. Trajala je skoro dvije godine. Pred kraj 2011., tadašnji premijer **Igor Lukšić**, pod

Uprave carina. Potpredsjednik Lukšićeve Vlade, aktuelni premijer Duško Marković, ocijenio je tada da je Veljović „vrlo profesionalno“ obavljao svoju dužnost, te da su „razlozi njegovog odlaska političke prirode“.

Veljović je uskoro zbrinut u kabinetu **Filipa Vujanovića**, kao savjetnik za odbranu i bezbjednost, da bi ga Đukanović, u prethodnom premijerskom mandatu, krajem 2014. godine imenovao za sekretara Vijeća za nacionalnu bezbjednost gdje ga je kao direktno nadređeni čekao – Duško Marković.

Čudni su putevi DPS-ovski: dok se Marković sprema da kuma Veljovića vrati na mjesto direktora Uprave policije, Igor Lukšić čeka na saslušanje u Specijalnom tužilaštvu zbog potpisa koji je, kao premijer, stavio na državne garancije kompaniji *Melagonija Primorka*. Lukšić sada sa tužiocima razgovara u statusu svjedoka. Ali, ko zna... I **Svetozar Marović** je druženje sa tužilaštvom započeo kao svjedok.

Koju nedjelju ranije Markovićeva Vlada je Božidara Vuksanovića (koga je Lukšić postavio kao Veljovićevog nasljednika) razriješila dužnosti predsjednika Odbora direktora

da je Vuksanović prekršio Zakon o sprječavanju konflikta interesa. Vuksanovića je u *Aerodromima* zamijenio **Vladimir Beratović**, Markovićev savjetnik za strane investicije.

Pomenute koincidencije nijesu dovoljne za odbranu rasprostranjene teze o zaoštavanju sukoba *grandovaca* (poslovno uvezana grupacija unutar DPS-a koju, navodno, politički predstavljaju Lukšić i **Milan Roćen**) i *mojkovčana* (*tranzitno* orjentisano krilo DPS-a čije postojanje premijer Marković negira). Ali je teško sjetiti se nekog drugog objašnjenja koji bi aktuelnim pravosudno-političkim dešavanjima dalo valjan kontekst.

Stižemo do *detalja* iz Veljovićeve karijere koje nećete naći u njegovoj zvaničnoj biografiji.

Vijesti su, u više navrata, pisale i dokazivale da je Veljović u magistarskom radu prepisao nekih 40 stranica iz knjige svog mentora **Milenka Kreće**. Veljović je demantovao, a akademska zajednica prećutala tvrdnje o plagijatu. I na tome se završilo. Već viđeno.

Prije jedva godinu dana Osnovno tužilaštvo u Podgorici je zbog zastare, odbacilo krivičnu prijavu *Demokrata* protiv Veljovića za njegov angažman u aferi *Limenka* (državni posao koji je **Acu Đukanoviću** donio desetak miliona po osnovu izgubljene dobiti, nakon što su članovi dvije Vlade Mila Đukanovića odbile da ispune ugovorom

preuzete obaveze prema mlađem od braće). „Osumnjičeni Veselin Veljović, kao direktor Uprave policije, nije u ugovorenom roku i to od 26. maja 2008. do 26. maja

Aerodroma Crne Gore. Prethodno je Agencija za sprječavanje konflikta interesa, u kojoj *vedri i oblači* direktor **Sreten Radonjić**, inače otac Markovićeve snahe, utvrdila

utiscima *afere Listing* (vidi antrfile) odlučio je da Vlada na mjesto direktora policije, umjesto „viđenog“ Veljovića imenuje **Božidara Vuksanovića**, dotadašnjeg direktora

Šarićeva posla

U martu 2011. MANS je pozvao premijera Lukšića da razriješ Veljovića jer je odgovoran za i nezakonit rad policije i kršenje Ustavom garantovanih prava na privatnost. Pretzgodno su nadležni potvrdili da je policija godinama nezakonito pristupala ličnim podacima građana koji su u posjedu telekomunikacionih operatera. Policija se branila kako je nezakonito i protivustavno „slušala“ samo one koji su to i zaslužili, odnosno kriminalce. Ubrzo se pokazalo da je i taj odabir krajnje neobičan.

Policija, recimo, nije prisluškivala **Darka Šarića** ni nakon što je operacija *Balkanski ratnik* pokazala neslućene razmjere kokainskog šverca pod okriljem tog Pljevljaka. Starog Veljovićevog znanca – još iz vremena kada je, dok je direktor UP vodio pljevaljsku policiju, on pljačkao seotske magacine i komšije. Da bi mu netragom pobjegao.

Šarić se vratio u Crnu Goru, Veljović ga je upisao i *bijelu knjigu* ovdašnjeg kriminala, ali ga nije stavio pod mjere tajnog nadzora ni krajem '09. i početkom '10. To je Šariću omogućilo bjekstvo i višegodišnje skrivanje.

Veljović je objašnjavao kako u *slučaju Šarića* „nije bilo osnova za primjenu mjera tajnog nadzora, pošto bi se radilo o kršenju zakonskih propisa“.

Vlada je sve tolerisala. Do momenta kada se u *Danu* pojavio navodni listing Šarićevih telefonskih razgovora, prema kome je on komunicirao sa Lukšićem i Roćenom (*afera Listing*). Veljovićeva policija je uzalud tvrdila da su listinzi falsifikat i da ne potiču iz njihovih izvora. Direktor je smijenjen, iako afera nije riješena. Ili, makar, mi za to ne znamo.

• ALO
ČUJEMO LI
SE: Lukšić i
Šarić

2010. obavijestio odgovorno lice MUP-a o potrebi izmještanja službi tog Ministarstva iz starog objekta CB Podgorica, niti je preduzeo bilo koju drugu radnju kako bi se ispunila ugovorena obaveza“, zaključili su u tužilaštvu u rješenju koje su, potom, pokušali da sakriju od javnosti, uz obrazloženje da bi njegovim objavljivanjem „ugrozili javni interes“.

Dokument je, ipak, objavljen pa su naivni očekivali da – ako je protok vremena bio dovoljan da izbjegniju pravosudnu - akteri ovog tužnog posla dobiju makar zasluženu političku kaznu. Tim prije što je Đukanović lično, dvije godine ranije, obećao: „Ako bude štete po državne interese – jasno i precizno ćemo utvrditi odgovornost“.

Epilog: šteta je napravljena. Odgovornost je utvrđena. Nagrade su podijeljene. Acu Đukanoviću novac, Ivanu Brajoviću (resorni ministar tokom *afere Limenka*) mjesto predsjednika parlamenta a Veljoviću mjesto u Vladi i, moguće, još jednom direktorska fotelja UP. Sve uz potvrdu nevinosti od strane

nadležnog tužilaštva.

Nakon toga postalo je besmisleno pominjati Veljovićeve finansijske afere koje bi, za razliku od *Limenke*, trebalo pravno i ekonomski obrazlagati. Poput sporne podjele stambenih kredita u UP. Nabavke i višegodišnjeg skrivanja privatnog automobila vrijednog 80 hiljada eura. Trgovinskih aranžmana sa *Normal Company*: službenih, kada je Veljović u ime države od **Zarka Burića** za 8,4 miliona kupio kamp *Zlatice*, odnosno manji dio imovine nekadašnjeg UTIP-a Crna Gora koji je ista država Burićevoj kompaniji prethodno prodala za 4,8 miliona; ili privatnih – kada je Veljović, nedugo nakon kupovine *Zlatice*, od Burićeve *Normal Company* kupio luksuzan trosoban stan po cijeni – prema podacima MANS-a – višestruko nižoj od one koju su za iste stanove u istom ulazu plaćali drugi kupci.

Pređimo, zato, na Veljovićev politički angažman. On je jedan od policijskih funkcionera za koje je, praktično nedvosmisleno, utvrđeno da su podređene policajce nagovarali i nagonili na agitaciju za račun

DPS-a.

Grupa policajaca iz Bijelog Polja svjedočila je u *Monitoru*, 2007. godine, kako su ih Veljović i **Mevludin Nuhodžić**, aktuelni ministar MUP-a, *vrbovali* da propagiraju DPS kod svojih rođaka, prijatelja i susjeda. **Suad Muratbašić** je tada izjavio kako mu je Nuhodžić, tada poslanik DPS-a, dao listu sa imenima 34 komšije za koje je tvrdio da nijesu naklonjeni DPS i da ih treba podstaći da glasaju za ovu stranku. Muratbašićev tadašnji kolega, **Vlatko Vlaović** obznanio je sastanak sa Veljovićem na kome im je direktor UP obećao: „Ne brinite za posao, samo da dobijemo državu“.

Nakon što su navodne zloupotrebe objelodanjene, *pričljivi policajci* su iz službe istjerani – „zbog nezakonitog političkog angažmana“!? A Veljović je svoju odanost DPS-u potvrdio i koju godinu kasnije, uoči lokalnih izbora u Mojkovcu 2014. godine. On je tada, kao Vujanovićev savjetnik, u pomenutom kampu na Zlatici u sjedištu SAJ-a okupio gotovo kompletan sastav mojkovačke policije i od njih zatražio da

Serdar i vojvoda o zaslugama

Dok su, u ljeto '11. godine, čekali njegov reizbor za direktora UP, novinari su Veljoviću postavili hipotetičko pitanje da li bi se radije odrekao policijske značke (funkcije) ili izvršio nalog za hapšenje bivšeg premijera i predsjednika Đukanovića.

„Ja apsolutno ne vjerujem da se može takva situacija desiti i da može do takvog stanja doći“, nije se dao zbuniti iskusni policajac. „Bivši predsjednik Vlade je čovjek prema kome iskazujem odnos ličnog i profesionalnog poštovanja za sve što je radio u prethodnom periodu i sve što radi je u interesu prosperiteta naše države i građana“.

Uskoro je i Đukanović, na istom mjestu (RTCG), obznanio zašto nije saglasan sa zahtjevima da Veljović ode sa tadašnje funkcije: „Nije dovoljno to što se u određenim medijskim centrima pokušava napadno kriminalizovati direktor UP da bi mi u DPS-u kao izraz trulog kompromisa dozvolili da se njemu odrubi glava. Ne, to nikada nećemo dozvoliti jer ćemo znati da cijenimo da je '90 i neke bio u Pljevljima kada je trebalo braniti Crnu Goru, da je '98. bio ispred Vlade kada su huligani htjeli da preuzmu vlast sa ulice, da je 1999. zajedno sa specijalnim vodom išao u otvoren sukob sa tada uzurpiranom vojskom Jugoslavije... Dakle, to ćemo cijeniti“.

I bi tako. Sada nam preostaje da strpljivo sačekamo da nam Veljović i Đukanović ponude interpretaciju istorijskih događaja u kojima su, u međuvremenu, zajedno učestvovali. Recimo ono kada je familija Đukanović, zahvaljujući potpisu pa višegodišnjem nečinjenju Veljovića, postala bogatija za nekih desetak miliona eura.

obezbijede što veću podršku DPS-u. Kada je ova zloupotreba otkrivena Veljović je tvrdio da je sa mojkovačkim policajcima razgovarao o blagodetima NATO integracija. A njegovi nekadašnji saradnici su dokazivali lojalnost. Tako je **Slavko Stojanović**, tadašnji direktor UP „zaboravio“ da o planiranom skupu obavijesti ministra **Raška Konjevića**. Da bi kasnije je od unutrašnje kontrole tajio spisak polaznika *Veljovićevog seminara*.

Ne treba, međutim, smetnuti sa uma da je Veljović oštro kažnjavao nelojalnost. Jedini svjedok brutalne policijske torture nad utamničanim **Aleksandrom Pejanovićem** koji se usudio da progovori i svjedoči, nekadašnji policajac **Goran Stanković**, morao je da potraži azil u Zapadnoj Evropi kako bi izmakao prijetnjama nekadašnjih kolega. I gladi.

Jednake muke prošli su policajci sa sjevera spremni da svjedoče o duvanskom švercu koji vodi preko kosovske granice. I oni su završili u azilu. A neki od njih i u grobu. Poput **Ernada Kalača**,

načelnika rožajske policije koji je pokušavao da stane na put švercerima cigareta. A onda, navodno, izvršio samoubistvo. Zaludu je njegova porodica godinama tvrdila da se radi o ubistvu.

Veljović, odnosno njegovi najbliži saradnici, dovođeni su u vezu sa prijetnjama **Aleksandru Saši Zekoviću**, NVO aktivisti i članu Savjeta za kontrolu rada policije i sa prvim, tada fizičkim, napadom na našu kolegicu, novinarku **Oliveru Lakić**.

Veljović je odgovarao kako mu sve to *smještaju* kolege policajci. Tako je optužio bivšeg načelnika za organizovani kriminal **Predraga Šukovića** da mu „montira afere i da pokušava da ga diskredituje u slučaju napada na novinarku *Vijesti*“. Onda je Šuković tužio Veljovića. Onda je Marković tužio Šukovića. Onda je, do danas nepoznata osoba, pucala Šukoviću u nogu dok je, u podne, šetao centrom Podgorice. Ali sve to, valjda, nema veze jedno sa drugim.

Veljovića nijesu „okrnule“ ni tvrdnje **Brajuška Brajuškovića**, nekadašnjeg pripadnika SAJ-a,

da je kao komandant jedinice bio organizator i nalogodavac tzv. *crnih trojki* koje su, prema njegovim riječima, prebijale nepodobne novinare i opozicione aktiviste. Veljović je negirao optužbe. I na tome se, mane-više sve završilo.

Baš kao što su sistemski i sistematski prećutane optužbe da je, kao šef policije u Pljevljima, učestvovao u mučenju stanovnika Bukovice. **Seif Osmanagić**, jedan od progonjenih iz tog vremena, u ispovijesti koju je objavio *Fond za humanitarno pravo*, Veljovića optužuje da je bio jedan od policijskih mučitelja bukovičkih Bošnjaka. Svjedok Osmanagić je tvrdio da se Veljović posebno isticao u maltretiranju ljudi: „Policajci su nas tukli čime su stigli: nogama, rukama, palicama, dok se u maltretiranju posebno istakao Veselin Veljović, komandir Specijalne jedinice policije“. Veljović je demantovao.

I sad čekamo. I on i mi. Marković i Đukanović znaju kako. I zašto.

Zoran RADULOVIĆ

br. 1449 / petak / 27. jul 2018.

Rat knjigama

Piše: Filip KOVAČEVIĆ

Davno je primijećeno da je olovka jača od puške. Borbe se vode pisanom riječju mnogo prije nego što se ljudi late oružja. Upravo zbog toga svakog mjeseca pogledam listu novoobjavljenih američkih knjiga iz oblasti politike. Tako se najbolje uoče trendovi u djelovanju i razmišljanju vladajućih političkih i medijskih elita. Zar nisu Marks i Engels još prije 150 godina upozorili da su „vladajuće ideje jednog doba, ideje vladajuće klase?“

Žestoki obračun
riječima između
protivniika i pristalica
Donalda Trampa, u
SAD postaje sve žešći.
Može li rat sa korica
„kliznuti“ u realnost

Već na prvi pogled kada se pročitaju naslovi knjiga, može se primijetiti da se među moćnim centrima američke elite odvija ozbiljan i surov sukob. Toliko izgleda duboka i nepremostiva podjela između onih koji podržavaju predsjednika Donalda Trampa i onih koji su protiv njega. Na primjer, poznati novinar i bivši pripadnik američke

vojne (mornaričke) obavještajne službe, Malkolm Nens, je krajem juna objavio knjigu pod naslovom „Zavjera da se uništi Amerika: Kako Putin i njegovi špijuni sabotiraju Ameriku i razaraju Zapad.“ U ovoj knjizi, u dramatičnom tonu, na ubjedljiv način, Nans gradi svoj glavni argument, a to je da Tramp – usljed pohlepe i konzervativne evangelističko-bjelačke ideologije – odrađuje posao za ruskog predsjednika Vladimira Putina. Drugim riječima, Rusi su izveli najuspješniju obavještajnu operaciju u istoriji zapadne civilizacije, dovodeći svog čovjeka na čelo najmoćnije svjetske ekonomije i nuklearne sile sa ciljem da je dovedu do propasti.

Nens tvrdi da je Tramp vrbovan još za vrijeme Hladnog rata, vrlo moguće krajem 70-ih godina prošlog vijeka kada je posjećivao bivšu Čehoslovačku sa svojom prvom ženom Ivanom. Slični argumenti, ali bez pozivanja na daleku prošlost, se mogu naći i u nedavno objavljenim knjigama bivšeg direktora FBI-a, Džejmsa Komija, koga je Tramp otpustio nekoliko mjeseci poslije izbora, i bivšeg direktora CIA i NSA,

Majkla Hejdna. Ovom anti-trampovskom timu bivših obavještajaca treba svakako dodati i Džona Brenana, Obaminog šefa CIA, koji skoro svakodnevno na svom Tviteru naziva Trampa izdajnikom i prodanom dušom.

Na ovakve napade, Tramp odgovora tezom iz basne o lisici i kiselom grožđu. On smatra da žestoka kritika ove ekipe (koja je, inače, pronašla solidno medijsko uhljebljenje) nije toliko vezana za njegove navodne tajne veze sa Putinom koliko za činjenicu da su, kada je on izabran za predsjednika, ostali bez moćnih pozicija u sistemu američke vlasti. Uz to, Tramp vraća loptu u njihov teren tako što ukazuje na navodno zataškane prestupe i nezakonite radnje njegove protivnice u predsjedničkoj kampanji, Hilari Klinton.

Trampovi simpatizeri razrađuju ovu tematiku mnogo šire i temeljitije u svojim nedavno objavljenim knjigama. Takva je na primjer knjiga poznatog novinara i advokata Grega Džereta pod naslovom „Ruska izmišljotina: Nedoizvoljena šema spašavanja Hilari Klinton i podmetanja Donaldu Trampu“. Džeret istražuje čitav niz sumnjivih postupaka Obaminog Ministarstva pravde i obavještajnih službi za koje se čini da su bili direktno usmjereni protiv Trampa i njegovog tima. E/mejl i Tviter komunikacija visoko postavljenih osoba iz FBI-a, kao što je bio Piter Strzok, koja je procurila u javnost, ostavlja utisak ne samo jasno izraženog ideološkog otpora, nego i želje da se iskoriste sva, pa i nezakonita, sredstva da se osujeti Trampova pobjeda.

Dok je za očekivati da se kritika izabranog predsjednika snažno reflektuje u broju objavljenih knjiga jer, uostalom, njegovi politički protivnici žele da privuku glasače na svoju stranu na narednim izborima, ono što se razlikuje kada se Tramp uporedi sa svojim prethodnicima je broj knjiga koje ga brane. Američki istoričari bilježe da je posljednji predsjednik koji je bio toliko medijski napadan bio Ričard Nikson koji je na kraju bio primoran da podnese ostavku. Primijećeno je, takođe, da u to doba skoro da nije bilo knjige napisane u Niksonovu odbranu.

Trampovi podržavaoci su očigledno dobro naučili ovu istorijsku lekciju. Oni pisanom riječju strateški štite Trampa, ali ni druga strana ne odustaje. Rat sa korica knjiga može „kliznuti“ u realnost.

Stan kao san

Mladi u Crnoj Gori najduže u Evropi žive sa roditeljima - objavljuju domaći i regionalni mediji, pozivajući se na podatke *Eurostata*. Brojke kažu da se mladi u Crnoj Gori osamostaljuju kad više i nijesu tako mladi - sa 32 i po godine. Naravno, to je samo prosjek. Njega čine i oni kojima mame i tate obezbijede nekretninu u šesnaestoj, ali i oni što kod roditelja ostanu čitav život.

Hrvati se iseljavaju iz kuća svojih roditelja malo prije nego proslave 32. rođendan. Muškarci u Makedoniji napuštaju roditeljski dom tek sa 35,5 godina, ali se, biće, Makedonke ranije udaju pa popravljaju državni prosjek - odlaze kad imaju 31 i po godinu. Računice *Eurostata* pokazuju da mladi u južnijim zemljama Evrope ostaju duže kod roditelja, pa su Hrvatska, Italija, Grčka i Španija u vrhu liste.

Na dnu je liste sjever kontinenta, Šveđani i Danci osamostaljuju se u prosjeku kad imaju 21 godinu. Evropski prosjek je - 26 godina.

Logično je - mladi češće žive sa roditeljima ako su nezaposleni. Ali, prema podacima Ujedinjenih nacija, sa roditeljima živi i 53 odsto mladih koji su zaposleni.

U jednom podgoričkom domaćinstvu, na primjer od sedam članova rade njih šestoro, ali ne postoji šansa da se iko od njih odseli iako žive u maloj, dvosobnoj kući. Roditelji su prezaduženi jer su prije nekoliko godina renovirali kuću. Većina njihovih prihoda ide na vraćanje kredita. Najstariji sin radi svakakve poslove jer pokušava da obezbijedi puku egzistenciju za ženu i bebu koju su nedavno dobili.

„Ne možemo da idemo da stanujemo ‘privatno’ jer su nam plate male i nesigurne. Ja sam od

U Crnoj Gori više od 80.000 zaposlenih prima platu do 250 eura. Jednosoban stan u privatnoj kući može se naći i za 190. Ako spadate u tih 80 hiljada sa platom od 250 eura, treba da preživite sa 60 eura mjesečno. Pa se osamostali

18. godine već promijenio desetak poslova. Poslovi su nesigurni - jednostavno te izbace kad im više ne trebaš. Kad treba da obezbijediš hranu, platiš račune, kupiš pelene, nema šanse da možeš zaraditi i za kiriju. Znam da ostali u porodici sad trpe zbog još jedne porodice u kući, ali u ovom trenutku ne mogu da uradim ništa. Pokušaću da odem u inostranstvo”, kaže naš sagovornik. Ni njegovi brat i sestra ne mogu da sebi od plate, koja ne prelazi 300 eura, nađu podstanarski stan. „Mogao bih da platim samo neku sobicu. Pola sobe imam i ovdje i barem sam sa svojim. Bolje da pomognem njima

nego da dam pare nekoj gazdarici”, kaže mladi brat.

Podatak da u Crnoj Gori više od 80.000 zaposlenih prima platu do 250 eura, poznat je od ranije. Pozivajući se na informacije iz Unije slobodnih sindikata CdM je ovih dana objavio da 36.639 osoba pima platu manju od minimalne zarade u državi koja iznosi 193 eura. Blizu deset hiljada ljudi prima minimalnu zaradu. Minimalna zarada u Crnoj Gori od 193 eura, utvrđena još 2013. godine, najmanja je u regionu.

Prema onome što se može vidjeti u oglasima, sobe u stanu mogu se

iznajmiti za iznos od 80 do sto eura. Garsonjere se izdaju po cijenama od 120 do 250 eura. Jednosoban stan u privatnoj kući može se naći i za 190 eura. Ako spadate u onih 80 hiljada sa platom od 250 eura, treba da preživite sa 60. Pa se osamostali.

Dvosoban stan u Podgorici na

i bezalkoholna pića su iznosili 261,0 eura, a za neprehrambene proizvode i usluge 375,4 eura.

Ako oba roditelja rade i primaju prosječnu platu, i ako se vjeruje *Monstatu*, dakle, može da se preživi.

„Nezaposlena sam i živim sa roditeljima penzionerima. Nikako

koja će da radi za 300–400 eura.

„Čak i ako ste spremni da se sa fakultetskom diplomom javite na oglas za mjesto ‘asistenta prodavača’ tražiće da vaše znanje engleskog bude - ‘fluentli’.” Pri tom, pored komunikativnosti i ljubaznosti i ostalih ukrasa, potrebna je vještina brisanja radnog prostora i ‘ostalog što mu naredi šef’, tako piše u oglasima. Povremeni poslovi mi nijesu rješenje, ali dobro dođu, da makar malo ‘oslobodim’ roditelje. Jasno je da o samostalnom življenju ne mogu ni da razmišljam, a kupovina ili iznajmljivanje stana je za mene fantazija”, kaže naša sagovornica.

U studiji *(Ne)zaposlenost mladih u Crnoj Gori: Politike za povećanje zaposlenosti mladih* koju je prošle godine za UNDP uradio prof. dr Milorad Katnić, piše da je stopa nezaposlenosti mladih u Crnoj Gori 35 do 40 odsto. „Gotovo 10.000 mladih u Crnoj Gori je nezaposleno. Broj mladih koji su nezaposleni povećan je nakon ekonomske krize, međutim, i u godinama dinamičnog rasta (2007) nezaposlenost mladih je bila visoka i iznosila je 38,3 odsto”, piše u studiji.

„Na nezaposlenost mladih, osim historijskog nasljeđa i kulturnih obrazaca ponašanja, nivoa razvijenosti i faze ekonomskog ciklusa, presudnu ulogu ima regulatorni i poslovni sistem koji kreira država. Po značaju i uticaju, posebno se izdvaja regulativa na tržištu rada, sistem socijalne zaštite, poreski sistem i prava vezana za imovinu. Značajan uticaj na nezaposlenost mladih takođe ima i kvalitet obrazovanja i posebno njegova veza s tržištem rada”, piše u studiji.

Autor studije, bivši ministar finansija, zaključuje i da su mladi u Crnoj Gori, kroz obrazovni sistem i „veliku državu”, usmjereni na poslove u javnom sektoru i davanja iz javnog sektora. Većina njih nije spremna i motivisana za preduzetništvo, ličnu inicijativu ili rad u privatnom sektoru. „Da bi se ovo stanje promijenilo, presudno je mlade naučiti da pecaju, a ne davati im ribu. Ako mladi bez

• NOVI STANOVI: Nedostupno sa prosječnom platom

Dvosoban stan u Podgorici na Starom aerodromu, koji se ne računa u ekskluzivna naselja, može se iznajmiti za 270 eura. To je više od pola prosječne plate koja je u maju iznosila 512 eura

Starom aerodromu koji se ne računa u ekskluzivna naselja može se iznajmiti za 270 eura. To je više od pola prosječne plate koja je u maju iznosila 512 eura.

Ukupna vrijednost minimalne potrošačke korpe za jun 2018. godine iznosila je 636,4 eura. Izdaci za hranu

da nađem stalni posao. Uporno radeći poslove na određeno vrijeme stekla sam ozbiljno iskustvo, ali to ovdje nije na cijeni”, kaže *Monitorova* sagovornica i primjećuje da poslodavci ne žele da ulažu u kadrove, hoće potpuno besplatno da dobiju savršeno osposobljenu osobu

napora dobijaju ribu, onda neće biti motivisani da pecaju, pa čak i onda kada znaju. Zato je i dio rješenja uskratiti im „javne“ fondove, od kojih postaju zavisni i razmaženi, kako bi bili motivisani sami da love”. Slikovito. Bilo bi još slikovitije da je objašnjeno šta treba da „love” oni koji nijesu rođeni sa darom za preduzetništvo. Široke su perspektive: posao čistačice koja govori engleski u privatnom sektoru ili zaposlenje kod preduzetnika u poslu trgovine drogom na radnom mjestu - sitni diler.

Koliko ljudi - toliko priča. Jedan od naših sagovornika bježe bitku sa sobom: kako da roditelje ubijedi da želi da samostalno živi, ali ne ovdje nego u inostranstvu.

„Živim sa roditeljima, imam 29 godina i pokušavam da se osamostalim, ali ne ide. Imam brata i sestru i svi smo još sa roditeljima. Kad smo bili mali živjeli smo u baraci zajedno sa stricem i strinom.

Ne znam šta bi mi rješavanjestambenog pitanja donijelo u okruženju u kojem ne znate hoćete li biti slučajno upucani na ulici, hoćete li biti nesavjesno liječeni ili nepravredno optuženi i osuđeni. Ponekad satima razmišljam o tome i mislim da neću ostati ovdje, ma koliko to razočaralo moje roditelje”, kaže jedan od Monitorovih sagovornika

Nas sedmoro u 36 kvadrata. U međuvremenu smo napravili kuću, sad živimo normalno, ali je za moje roditelje neprihvatljivo da se

dana u mjesecu i to sa brižljivo osmišljenim troškovima. Da bi se doguralo do naredne plate, moram raditi dodatni posao”, objašnjava

• IZ UGLA DJETETA:
Daleko od stvarnosti

ja odselim. Imao sam priliku za to dok sam se bavio sportom, ali su moji roditelji bili isključivi. U ovom trenutku nemam novca da kupim stan, ali bih mogao da ga obezbijedim povremenim radom u inostranstvu. Međutim, i ako zanemarim pritisak roditelja, nijesam siguran da želim da ovdje imam stan. Ne znam šta bi mi rješavanje tog pitanja donijelo u okruženju u kojem ne znate hoćete li biti slučajno upucani na ulici, hoćete li biti nesavjesno liječeni, ili nepravredno optuženi i osuđeni. Ponekad satima razmišljam o tome i mislim da neću ostati ovdje, ma koliko to razočaralo moje roditelje. Ostanak ovdje posebno bi bio sebičan prema porodici koju želim da formiram”, kaže još jedan naš sagovornik.

Naravno, jedno od rješenja za one koji žele da odu iz roditeljske kuće je - podizanje stambenog kredita. Od milja se to ovdje može zvati „robija”. „Kad platim ratu za kredit, račune i sve ostale rate, jer zbog nedostatka novca stalno nešto kupujem „na rate”, ne ostane mi novca ni da preživimo deset

Monitorova sagovornica koja otplaćuje stambeni kredit. Za stambene kredite građani Crne Gore bankama ukupno duguju 367 miliona eura.

Nije da izbora nema - možeš da se prodaš banci ili vlasti.

Dobro plaćen posao i krov nad glavom pod veoma povoljnim uslovima su, zapravo dostupni. Za početak, neophodno je da uzmete člansku kartu neke od partija u vladajućoj koaliciji. Najsigurniji je najjači koalicioni partner iako određen broj ljudi iz satelitskih partija takođe može, ako se u pravom trenutku nađu na pravom mjestu, da izuzetno dobro prođe. Partijska knjižica, koja godina radnog staža i eto „kadrovske” stana ili različitih umanjena koja u opštini Podgorica na primjer, mogu da budu i do osamdeset odsto vrijednosti stana. Ponekad je čudno da u ovoj državi nijesu svi ljudi upisani u DPS. Lakše se živi.

Ko neće da ga paze i maze mama i DPS - ko mu je kriv.

Miloš BAKIĆ

LOVČEN BANKA^{AD}

Stambeni kredit
sa 12 mjeseci grejs perioda

- do €150.000
- NKS od 3,75% (fiksna)
- EKS od 3,96%
- rok otplate do 240 mjeseci

Reprezentativni primjer: Ukupan iznos kredita: 60.000 € / Rok otplate: 180 mjeseci / Nominalna kamatna stopa: 3,75% (fiksna) / Efektivna kamatna stopa: 3,96% / Administrativna naknada: do 1% ukupnog iznosa kredita / Anuitet: 477,12 € / Ukupan iznos koji potrošač treba da plati: 80.156,25 € / Ukupni troškovi za potrošača*, 20.156,25 €

*Ukupni troškovi predstavljaju zbir kamata za cijeli period trajanja kredita, administrativne naknade i do 1% ukupnog iznosa kredita, naknade za mjenicu (2%), uplate u kreditnu biru CDGG (3,5%). U obračun EKS, obračun ukupnih troškova i ukupnog duga nije uključen trošak za pribavljanje lista nepokretnosti, premije osiguranja i procjene nekretnosti, koji će biti uključen u konačan obračun.

Ni dva eura za patriotizam

Svaki četvrti zaposleni u Ministarstvu unutrašnjih poslova (MUP) tužio je državu zbog kršenja radničkih prava. Od oko 5.000 zaposlenih u MUP-u zbog kršenja prava iz oblasti rada tokom prošle godine njih 1.770 podnijelo je tužbu. Sve su prilike da će ove godine broj tužbi biti premašen, jer je do sada prispjelo 1.107.

Najnovije informacije iz MUP-a govore o neuspjehu nastojanja Vlade da svim sredstvima „nagovori” državne službenike da se dobrovoljno odreknu svojih prava. A na tome se posljednjih godinu dana svojski radilo.

Pored MUP-a, državni službenici najčešće tuže Ministarstvo odbrane i Ministarstvo pravde zbog neisplaćenih zarada, toplog obroka, naknada za prevoz, jubilarnih nagrada, prekovremenog rada, naknade za neiskorišćeni godišnji odmor... I zbog toga uredno godinama dobijaju sporove zbog očiglednih kršenja njihovih prava i grešaka rukovodilaca u državnim organima. Država je na račun toga u posljednje tri godine isplatila preko 70 miliona eura za sudske sporove. I umjesto da se utvrdi odgovornost rukovodilaca koji godinama svjesno zakidaju zaposlene za njihova zagantovana prava, sistem se ostrvio na one koji sudski potražuju ono što im pripada.

Skupštinska većina je u avgustu prošle godine usvojila izmjene i dopune Zakona o parničnom postupku s ciljem da se smanji broj parničnih postupaka protiv države. U suštini, usvojenim izmjenama građanima je otvoreno zapriječeno da će ukoliko tuže državu, u slučaju da izgube spor, platiti pozamašne iznose za sudske troškove.

U ocjeni ovih izmjena pravnici su bili skoro jednoglasni – one

• NA PUTU DA OVE GODINE
TUŽBAMA PREMA DRŽAVI
PREMAŠE PROŠLU:
Zgrada MUP-a

Premijer i Vlada, uporno i ne birajući sredstva, pokušavaju da „nagovore” državne službenike da se dobrovoljno odreknu svojih zagantovanih prava. Za sada ne uspijevaju u tome - zbog kršenja radničkih prava tokom ove godine samo iz MUP-a podnijeto je 1.107 tužbi protiv države

ne samo što su u suprotnosti sa Ustavom, već i sa zdravim razumom: „Vladin predlog neosnovan, protivan zakonskim normama, istim se krše ljudska prava i slobode, a naročito vrijeđa advokatura”, uzalud su upozoravali iz Advokatske komore.

A baš na advokate su i kivni

iz Vlade. Prepričava se slučaj službenice Vojske Crne Gore, koja je po osnovu neplaćenog prevoza za sedam dana tražila i dobila na sudu ukupno 2,4 eura sa zateznom kamatom od 1,2 eura, a troškovi postupka su bili 555,50 eura.

Zbog sporova u kojima su tužbe vrijedjele znatno manje nego sudski

troškovi, ministri unutrašnjih poslova **Melvudin Nuhodžić** i odbrane **Predrag Bošković** naložili su utvrđivanje odgovornosti za to, posebno apostrofirajući krivicu advokata. Na advokate se ostrvila i predsjednica Vrhovnog suda **Vesna Medenica**. Objasnila je da pojedini advokati stoje iza parničnih predmeta kojima se od države potražuju dva, tri ili pet eura, a sudski troškovi dostignu nekoliko stotina eura.

Sve je kulminiralo „pravednim bijesom” premijera **Duška Markovića**, koji je početkom ove godine izjavio da su tužbe protiv države „plan da se državni budžet ošteti i da se na nezakonit način dođe do novca”.

U izvještaju iz marta ove godine Vlada je obavijestila javnost da je vrijednost izgubljenih sporova u kojima je postupao Zaštitnik imovinsko-pravnih interesa Crne Gore tokom 2017. godine oko 11,6 miliona eura. A da je ukupno sa Glavnog računa Državnog trezora naplaćeno više od 20,2 miliona eura, jer taj iznos obuhvata i naplate koje su dospjele u 2017. godini, ali se vezuju za ranije postupke.

U diskusiji o odlivu novca iz budžeta po osnovu tužbi zaposlenih u javnoj administraciji, Vlada je ukazala na zabrinjavajući odnos službenika prema državi i njenoj finansijskoj stabilnosti. Pored manjka patriotizma i nebrige za budžet, navedeno je da informacija ukazuje i na slučajeve da pojedini državni službenici tuže državu za iznose od desetak eura, te da razrađena šema sa advokatima umnogostručuje iznose na štetu budžeta.

Da bi se to preduprijedilo premijer Marković je zatražio da se javno objelodane imena službenika i ostalih drznika koji tuže državu. Zatražio je da se sa te informacije ukloni oznaka tajnosti, uz obrazloženje da ovakvi slučajevi ne samo da ne treba da budu sklonjeni od očiju javnosti već da, naprotiv, svaki građanin treba da raspolaze informacijom o odnosu

pojedinih državnih službenika prema državnom novcu.

I bi tako. Saznalo se da među onima koji su tužili državu Crnu Goru po raznim osnovama ima najviše državnih službenika, ali i sudija, profesora Univerziteta i NVO aktivista.

Vladu su posebno zaboljele sudije - navodeći da su se čak i pojedine sudije „iz nekoliko sudova

Sve je kulminiralo „pravednim bijesom” premijera Duška Markovića, koji je početkom ove godine izjavio da su tužbe protiv države „plan da se državni budžet ošteti i da se na nezakonit način dođe do novca”

različitog nivoa” drznule da od države traže svoja prava. „Pojedine sudije su tužile, a njihove kolege im dosudile značajna sredstva na teret državnog budžeta...”, neveli su iz Vlade. Uzalud je zaštinica imovinsko-pravnih

odnosa **Dragana Đuranović**, u Informaciji koju je Vlada usvojila 8. marta, stavila do znanja da je ogromna većina tih tužbi osnovana.

Javnost je mogla da pročita ime službenika MUP-a koji je zbog neisplaćene naknade za prekomjerni rad tužio državu za pet eura. Protiv države je pokrenuto desetina sporova, od strane službenika MUP-a, zbog 10 eura manjka u isplati toplog obroka. Neki datiraju iz 2008. godine. A Vlada je sve njih javno imenom i prezimenom, po spisku i iznosu, na „stub srama”.

Nakon što je na sajtu Vlade, sredinom marta, objavljen spisak službenika koji su tužili državu, Agenciji za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama (AZLP) stigla je prijava. Podnio je službenik Uprave policije čije je ime objavljeno na Vladinom sajtu.

U prijavi službenik policije navodi da on i porodica strepe za svoju budućnost „zbog objavljenih ličnih podataka, a naročito u kontekstu u kojem su objavljeni ti podaci, jer se radi o sporovima protiv države Crne Gore”.

Ubrzo je sa sajta Vlade uklonjen sporni spisak, iako je premijer Marković tvrdio da Vlada objavljivanjem imena službenika koji su prošle godine tužili državu nije prekršila zakon jer nijesu javno dostupni njihovi matični brojevi.

Sredinom maja Savjet AZLP-a odbio je da prekršajno kazni Vladu, iako je utvrdio da je nezakonito objavila spisak činovnika koji su tužili državu koja ih je zakinula za naknade iz radnih odnosa. Inicijativa člana AZLP-a **Radenka Lacmanovića** da se premijer prekršajno kazni kao odgovorno lice u Vladi, odbijena je. Lacmanoviću i javnosti je ostalo samo da konstatuje da Savjet AZLP-a primjenjuje selektivnu pravdu.

„Zamislite da neko poslije 7-8 godina tuži državu za tri eura”, jedna je od izjava premijera Markovića koja bi trebala da ilustruje alavost državnih službenika i njihovu

Sredinom maja Savjet AZLP-a odbio je da prekršajno kazni Vladu, iako je utvrdio da je nezakonito objavila spisak činovnika koji su tužili državu koja ih je zakinula za naknade iz radnih odnosa. Inicijativa člana AZLP-a Radenka Lacmanovića da se premijer prekršajno kazni kao odgovorno lice u Vladi - odbijena je

nebrigu za državu. Premda bi mnogo korisnije bilo da premijer nešto uradi povodom višegodišnje neodgovornosti ministara i starješina državnih organa koji su, inateći se sa zaposlenima, državi na grbaču natovarili milionske štete.

Država i dalje ima strategiju odvratanja zaposlenih od ostvarivanja njihovih prava. Dopune i izmjene Zakona o državnim službenicima i namještenicima, koje su počele da se primjenjuju od 1. jula, uslovljavaju pokretanje postupaka za ostvarivanje prava iz rada ped sudovima, prethodnim pokretanjem mirnog rješavanja radnog spora pred nadležnim organom. Pri tome je predviđena zastarjelost novčanih potraživanja u roku od tri godine od dana nastanka obaveze. A po sudovima i dalje čame slučajevi iz radnog prava koji datiraju od prije 10 i više godina.

Na ovonedjeljnoj skupštinskoj raspravi o rebalansku budžeta, poslanik **Raško Konjević** je upitao zašto se Ministarstvu prosvjete povećava budžet za bruto plate za 13,5 miliona eura, a nema novog zapošljavanja. Da li se tu radi o isplaćivanju nekih dugova prema zapošljenima? Iz Vlade nijesu odgovorili.

Predrag NIKOLIĆ

OD MORA DO DURMITORA

Zarobljeno ili zapušteno

Grupa od 12 putnika, turista iz Budve, uputila se u posjetu prijateljima i rođacima u maleno selo Nedajno, smješteno ispod gustih šuma borova i jela, podno vrhova Durmitora. Detalji sa tog putovanja odslikavaju kolosalnu neodgovornost vlasti prema ljepoti koja nam je podarena

Prošlo je više od 40 godina od potapanja starog naselja Plužina na sjeveru Crne Gore, kada su izgradnjom brane Mratinje za potrebe Hidroelektrane Piva, kuće i imanja mještana ostala na dnu dubokog, vještačkog, Pivskog jezera. Za njih je izgrađeno novo naselje na obodima duge, plavo-zelene vodene površine, ali nisu svi sadržaji života na novoj lokaciji, kako je prilikom prisilnog iseljenja obećano.

Daleke 1975. godine između Opštine Plužina i EPCG napravljen je sporazum i potpisan ugovor kojim se Elektroprivreda obavezala da će izgraditi infrastrukturne objekte za nove Plužine, saobraćajnice za sela i mjesne centre odsječene akumulacionim jezerom, lokalne puteve u gradskom centru, priključnice na magistralni put koji prolazi kroz naselje, kanalizacione mreže, trotoare, parkinge, parkove, sportsku halu, bazen...

Gotovo ništa od navedenog nije izgrađeno. Tačnije, realizovano je samo 20-ak odsto ugovorenog, ističu

iz lokalne uprave Plužina.

Kolika je nebriga države i EPCG prema ovom kraju koji zauzima dio prostrane, bajkovite durmitorske regije, čiji se prirodni potencijali za razvoj turizma promovišu u gotovo svim dokumentima, strategijama i planovima Ministarstva održivog razvoja i turizma, uvjerali smo se sami

Dok su jedinstvene prirodne ljepote turističkih mjesta na Crnogorskom primorju uništene prekomjernom gradnjom, čime su izgubile epitet visokokvalitetnih turističkih destinacija, poput Budve na primjer, izuzetne prirodne vrijednosti crnogorskih planina ne mogu se u značajnijoj mjeri turistički koristiti jer su – nedostupne

proteklog, julskog vikenda.

Grupa od 12 putnika, turista iz Budve, uputila se u posjetu prijateljima i rođacima u maleno selo Nedajno, smješteno ispod gustih šuma borova i jela, podno vrhova Durmitora. Raspoređeni u tri solidna automobila, uputili su se na izlet u planine. Putne dionice od Budve preko Cetinja, Podgorice i Nikšića pa sve do Plužina u prilično su dobrom stanju, iako je izgrađeno i renovirano daleko od modernih saobraćajnica kakve se očekuju u zemlji u kojoj je turizam glavna privredna grana.

Međutim, pravi horor za vozače nastaje u nastavku puta od Plužina prema malom seocetu Trsa, na putu za Nedajno.

Na samom kraju dugog mosta na izlazu iz Plužina, koji presijeca vještačko jezero, nestaje puni asfalt pa se izrovani i oštećeni uzani put nastavlja kroz čitav niz tunela, izbrojali smo 12, zastrašujućih krivudavih mračnih pećina, neobrađenih betonom i bez ikakvog osvjetljenja. O ogledalima koja bi pomogla u ostrim krivinama, ni govora.

Većina naših putnika nije nikada posjetila ovaj kraj, pa je njihovo iznenađenje izgledom i stanjem

Na kraju dugog mosta na izlazu iz Plužina, koji presijeca jezero, nestaje puni asfalt pa se izrovani i oštećeni uzani put nastavlja kroz čitav niz tunela, izbrojali smo 12, zastrašujućih krivudavih mračnih pećina, neobrađenih betonom i bez osvjetljenja. O ogledalima koja bi pomogla u ostrim krivinama, ni govora. Veliku opasnost predstavlja nezaštićena ivica puta pored koje se otvara ambis, duboka litica koja vodi direktno u jezero. Od pada u jezero vozače štite jedino sasušeni buseni trave

putnog kolovoza bilo veliko. Nisu mogli vjerovati da u turističkoj Crnoj Gori postoje ovakvi putevi, zapušteni i netaknuti decenijama.

Veliku opasnost predstavlja

nezaštićena ivica puta pored koje se otvara ambis, duboka litica koja vodi direktno u jezero. Od pada u jezero vozače štite jedino sasušeni buseni trave, nema putne ograde, limene, kamene ili žičane, svejedno. Potrebna je maksimalna pažnja i oprez prestravljenih putnika da se pređe ova dionica puta iz prošlih vjekova. Put do Trse nastavlja se kroz predjele sa livadama i pašnjacima, prepunim planinskog cvijeća, preko velikog broja rupa koje se teško zaobilaze. Pogotovo kada vam u susret idu ogromni, dupli šleperi koncesionara, natovareni svježim nasječenim stablima durmitorskih borova i jela.

Ugorem stanju je, kažu u Opštini, magistralni put Plužina–Šćepan Polje, koji vodi ka granici Crne Gore sa BiH. Taj put u dužini od 30-ak kilometara i pedeset loših tunela izuzetno je rizičan. Kao i dijelom onaj ka Trsi i ovaj je izgrađen uz ivicu kanjona vještačkog Pivskog jezera, koje je potopilo stari put. Zbog stalnih odrona i usova često je u prekidu i zimi i ljeti.

Pivsko jezero postalo je grobnica za mnoge nesrećne vozače. Samo u posljednjih desetak godina smrt na dnu jezera zatekla je mnoge koji su kolima sletjeli sa nedopustivo neobezbjedenog puta.

Podaci govore kako je od izgradnje akumulacionog jezera na ovim putevima život izgubilo oko 20 osoba, među kojima i jedan profesionalni ronilac. Tijela mnogih nikada nisu pronađena, jer je dubina jezera oko 160 metara, dok je najveća dubina Pivskog jezera oko 220 metara.

Zbog nebrige države i neodgovornosti EPCG Pivsko jezero ostalo vječna grobnica za njih, dok su putnicima i turistima ovi putevi ceste strave i užasa.

Da li je EPCG novim Plužinama, najmlađem gradu na Balkanu, vratila makar dio prihoda od HE Piva, koji na godišnjem nivou iznose desetine miliona eura i zašto su putevi toliko zapušteni, pokušali smo dobiti odgovore u lokalnoj upravi u

Plužinama.

„Put Plužine–Trsa regionalnog je karaktera, dok je onaj ka Šćepan Polju magistralni put, o njima brigu vodi država a ne lokalna uprava“, kazao je **Vladimir Knežević**, glavni administrator Opštine. On je potvrdio da EPCG nije ispunila svoje obaveze u izgradnji infrastrukturnih objekata, seoskih puteva i lokalnih ulica na teritoriji novog grada. Izgrađena je samo jedna ulazna ulica u Plužine, dok izlazne nema, kazao je Knežević.

Razlog za nebrigu za razvoj Plužina i seoskih naselja u Opštini, Knežević vidi i u tome što u Plužinama 20 godina vlast drži Socijalistička narodna partija. Na pitanje stižu li do njih sredstva koja Vlada izdvaja za privredni i turistički razvoj sjevera, Knežević navodi:

„Ne dobijamo ni ono na šta imamo pravo, a u projektima razvoja sjevernih opština nas nema. Plužine su jedina opština na sjeveru koja nije korisnik Egalizacionog fonda“.

U pitanju je fond Vlade osnovan kao jedan od načina finansiranja manje razvijenih lokalnih samouprava.

Planinski masiv Durmitora predstavlja najvrjedniji segment planinsko-turističkog potencijala

Daleke 1975, između Opštine Plužine i EPCG potpisan je ugovor kojim se Elektroprivreda obavezala da će izgraditi infrastrukturne objekte za nove Plužine, saobraćajnice za sela i mjesne centre odsječene akumulacionim jezerom, lokalne puteve u gradskom centru, priključnice na magistralni put koji prolazi kroz naselje, kanalizacione mreže, trotoare, parkinge, parkove, sportsku halu, bazen... Gotovo ništa nije izgrađeno

• RESTIORAN I APARTMANI NEDAŽNO

Crne Gore, jedan je u nizu slogana koje koriste državne institucije, Nacionalna turistička organizacija, Ministarstvo održivog razvoja u svojim dokumentima i mnogi drugi, prilikom promovisanja planinskog turizma. Izmišljeni su mnogi vidovi turističke ponude na planinama, poput „hajking end bajking“ projekta bivšeg ministra turizma, **Predraga Nenezića**, u kampanji *Biciklom preko planina*, ili ono „bed and bajk“, koja nije dala rezultata.

Organizuju se džipijade, ture džipovima nazvane - *Prsten oko Durmitora*, koje prolaze jednim dijelom opisanim putevima. Navedene ture prolaze kroz Nacionalni park *Dumitor* u kome naplatna taksa iznosi 3 eura. Ko je ubira i u koje svrhe, nije poznato.

Sagrađena su etno sela koja na teritoriji opštine Plužine raspolažu sa oko 500 kreveta. Kako će turisti, korisnici turističke ponude

durmitorske regije stići do svojih odredišta ljeti ili zimi, za turističke eksperte u Ministarstvu turizma nije toliko bitno.

Plejada ministara u ovom resoru uspjela je u jednom, obje turističke regije učinila je na izvjestan način nepristupačnim. Dok su jedinstvene prirodne ljepote turističkih mjesta na Crnogorskom primorju uništene prekomjernom gradnjom, čime su izgubile epitet visokokvalitetnih turističkih destinacija, poput Budve naprimjer, sa druge strane, izuzetne prirodne vrijednosti crnogorskih planina ne mogu se u značajnijoj mjeri turistički koristiti jer su – nedostupne.

Obećanja crnogorskih ministara nisu pratila djela, pa su tako mnoge naručene i skupo plaćene studije i planovi o razvoju planinskog turizma – ostale mrtvo slovo na papiru. A oni prešli na nove, unosne funkcije.

Branka PLAMENAC

br. 1449 / petak / 27. jul 2018.

m:BOX
RIJEŠENJE U JEDNOM PAKETU

Spremite se za najveće brzine!

Postanite korisnik mitel kablovskih usluga i čekaju vas nevjerojatne povoljnosti: fiksni telefon na poklon, TV uređaji već od 9€ mjesečno, 50% popusta na pretplatu - do 12 mjeseci, uz Internet brzine do 100 Mb/s!

TV VEĆ OD 9€ MJESEČNO

PREKO 200 TV KANALA!

INTERNET BRZINE DO 100Mb

50% POPUSTA NA PRETPLATU - DO 12 MJESECI

POKLON TELEFON

Promotivna kampanja je odnosi na one nove korisnike BOX paketa, uz potpisivanje ugovora na 24 mjeseca.

mitel Imate prijatelja

www.mitel.me / info line: 1600

br. 1449 / petak / 27. jul 2018.

Kao najaktuelnija polja djelovanja, Udruženje psihologa Crne Gore (UPCG), formirano prije dvije godine, izdvaja, između ostalog, predlog zakona o psihološkoj djelatnosti, utvrđivanje standarda, normi, stručnog nadzora i cijena usluga u toj oblasti.

Samo na osnovu činjenice da su te aktivnosti tek u planu, jasno je da profesija koja bi trebalo da brine o mentalnom zdravlju ljudi, i sama boluje od mnogih boljki, te da je mjesto psihologa i psihoterapije u crnogorskom društvu vrlo problematično. Čini se, s približno istim brojem problema, opterećena je i percepcija pojedinca prema stručnjacima koji bi trebalo da unaprijede kvalitet njihovog života i pruže pomoć u rješavanju teškoća, koje ometaju njihovo svakodnevno funkcionisanje.

Rad na sebi, za psihoterapeuta, tvrde stručnjaci iz te oblasti, nikad se ne završava, a sve to zahtijeva "velika lična i finansijska ulaganja profesionalaca, jer često institucije ne prepoznaju značaj te vrste edukacija".

Situacija u Crnoj Gori, slično kao i u regionu, zabrinjava. UPCG je 2016. godine prosljedilo na mišljenje i postupanje Vladi radni tekst budućeg zakona o psihološkoj praksi. Međutim, Ministarstvo obrazovanja se oglasilo nenadležnim, a Ministarstvo zdravlja je dobilo zadatak da vodi radnu grupu, koja se ni do danas nije okupila. Prema propisima, UPCG ne može da sankcioniše zlouporabe u oblasti psihoterapije i savjetovanja, ali

Ozbiljna profesija bez statusa

Crnogorsko društvo još nije na pravi način priznalo psihologe i psihoterapeute. Trenutno bilo ko može da se bavi psihoterapijom, a da ne trpi nikave posljedice. S druge strane, psihoterapeuti s potrebnim znanjem i nakon dugogodišnje skupe edukacije, muku muče da započnu legalno privatnu praksu

može da pomogne u definisanju standarda i zakonskih regulativa u ovoj oblasti.

Psihoterapija je jedna od profesija s najproblematičnijim pravnim statusom u Crnoj Gori, tvrdi psiholog i komunikolog **Radoje Cerović**. Prema njegovom mišljenju, ogromna je teškoća što ne postoji zakon o

psihološkoj i psihoterapeutskoj profesiji.

„Stanje je do te mjere problematično da, recimo, ukoliko neko poželi da promijeni profesiju, pa ispred svoje kuće okači reklamu da je psihoterapeut, niko mu ništa ne može. Ne tvrdim da je bilo gdje u svijetu to idealno riješeno, niti da su rješenja jednostavna. Potrebno je uključiti široku metodološku lepezu aktivnosti, da bi se na adekvatan

Psihoterapija je u Crnoj Gori profesija s najproblematičnijim pravnim statusom, tvrdi psiholog i komunikolog **Radoje Cerović**. Prema njegovom mišljenju, ogromna je teškoća to što ne postoji zakon o psihološkoj i psihoterapeutskoj profesiji

način regulisala ta profesija. Takođe, kod nas nema nikakve garancije da je osoba koja se bavi psihoterapijom završila čak i psihologiju, a kamoli ono što je još neophodno za psihoterapeutske posao, a to su postdiplomske psihoterapeutske škole”, kaže Cerović.

Trebalo bi da se zna da završen fakultet psihologije ni na kakav način nije garancija da bi osoba mogla da se bavi psihoterapijom. Moguće je, objašnjava Cerović, obratiti se takvim ljudima za psihološko savjetovanje, „ali to ne uključuje rad na bilo kojoj vrsti dijagnoze”.

U Crnoj Gori, kaže on, psiholozi imaju mogućnost da rade kao klinički psiholozi u domovima zdravlja i bolnicama i kroz privatnu praksu.

„Zbog toga što naše pravo ne prepoznaje psihoterapiju kao profesiju, kolege koje su akreditovane i imaju potrebna stručna znanja nailaze na velike probleme pri otvaranju privatne prakse. Prinudjeni su da mjesecima, nekad, čak i godinama rade polulegalno, dok ne nađu neki model, koji im omogućava da „prečicama” otvore legalno privatnu praksu ili psihološka savjetovališta.”

Rad psihologa u okviru zvaničnog zdravstvenog sistema, kaže Cerović, podrazumijeva uključivanje u multidisciplinarnu praksu, u sadejstvu s psihijatrima. On ističe kako je dobro što je ta vrsta prakse zaživjela i da bi sistem u toj oblasti tako i trebalo da funkcioniše.

U skladu s neriješenim statusom profesije, objašnjava Cerović, je i percepcija psihologa i psihoterapije kod pojedinaca. On smatra da ne postoje adekvatni izvori informisanja o toj oblasti, pored toga, malo je nevladinih udruženja, koja se bave psihološkom profesijom, UPCG je tek nedavno osnovano... Stav prosječnog građanina naše države prema psihoterapiji, kaže Cerović, tipičan je za patrijahalna društva i anahron.

Jasmina Đukić, psihološkinja i geštalt psihoterapeutkinja, takođe, kao veliku poteškoću vidi to što ne postoji institucionalni okvir podržan

Jasmina Đukić, psihološkinja i geštalt psihoterapeutkinja smatra da se, ipak, stav o psihoterapeutima kod potencijalnih korisnika minulih godina mijenjao nabolje. Sve to, kaže Đukić, uz veliki napor psihoterapeuta, pa se sada, recimo, ne poistovjećuju s psihijatrijom, kako je to bilo ranije

sistemom, koji bi omogućavao psihoterapiju.

„Naime, psiholozi iz formalnog obrazovanja mogu ponuditi usluge psihološkog savjetovanja, psihijatri takođe mogu ponuditi medikamentnu terapiju, dok jedino psihoterapeuti mogu ponuditi uslugu psihoterapije. Ljudi često nemaju dovoljno informacija i pojmove usluga „brkaju”, zato je važno da se zna od koga i gdje se šta može dobiti ili očekivati”, kaže ona.

Ona smatra da se, ipak, stav o psihoterapeutima kod potencijalnih korisnika minulih godina mijenjao nabolje. Sve to, kaže Đukić, uz veliki napor psihoterapeuta, pa se sada, recimo, ne poistovjećuju s psihijatrijom, kako je to bilo

ranije.

Cerović skreće pažnju i na veliki broj ljudi koji se, bez adekvatnog obrazovanja, najčešće preko društvenih mreža, reklamiraju kao neko ko može pomoći raznim nenaučnim metodama.

Pojam „lajf koučinga”, na primjer, nešto je što se prilično „rasteglo” u praksi. Istina je da u Crnoj Gori ima ozbiljnih ljudi, koji se bave, na primjer, poslovnim kućingom. Međutim, problematični su oni „učitelji životnih vještina”, koji primjenjuju razne nenaučne metode, obećavajući mogućnost spektakularne životne transformacije.

Prema riječima Jasmine Đukić, u jednom trenutku veliki broj ljudi koji su se predstavljali kao „glasnici sreće”, lajf koučevi i slično, počeli su se identifikovati s psiholozima. Ipak, njen je stav da se sve manje nasijeda na takve pojave, uprkos tome što su bile novina na tržištu, obilovale slatkorječivošću i privlačnim pakovanjem.

Izazovi života i stres koji su sveprisutni u životu savremenog čovjeka u našem društvu, nameću potrebu za češćim konsultovanjem stručne psihoterapijske pomoći. Nažalost, pokazalo se u praksi, za tu vrstu pomoći dolazi se obično kasno.

Psihoterapija, saglasna je i Đukićeva, nije „kao što većina misli usluga koju tražimo samo onda kad nam je teško”. I Cerović tvrdi da ne postoji jednostavan odgovor na pitanje kada je vrijeme da se zatraži pomoć od psihoterapeuta.

„Odlazak kod psihoterapeuta trebalo bi da ljudi doživljavaju, recimo, kao odlazak u teretanu. Nema potrebe da nas nešto boli da bismo otišli u teretanu. Međutim, onog trenutka kada sumnjamo da imamo neku vrstu psihološkog problema, koji bi mogao da bude na bilo koji način karakterisana kao dijagnoza ili, ako to nije, stvara poteškoće u svakodnevnom funkcionisanju, tada je sasvim sigurno vrijeme da se obratimo profesionalcu. To su psihijatri i psiholozi”, kaže on.

Dragana ŠČEPANOVIĆ

DR DANKO OBRADOVIĆ, REDOVNI PROFESOR MOLEKULARNE BIOLOGIJE I GENETIKE NA PRIRODNO-MATEMATIČKOM FAKULTETU UNIVERZITETA CRNE GORE

MONITOR: Često se govori o iznenađujućim otkrićima kad je riječ o DNK analizama u okviru velikog svjetskog projekta o porijeklu stanovništva. Otkud toliko interesovanje?

OBRADOVIĆ: Danas se mnogo govori o DNK analizama koje omogućavaju da se upoređivanjem nekih specifičnih sekvenci molekula DNK odredi sličnost između jedinki i raznim analizama izvedu neki zaključci. Takva istraživanja mogu imati značaja za nauku kada se radi o izučavanju evolucije čovjeka ili nekih drugih organizama, a mogu imati značaja eventualno i za istoričare, ako omogućavaju da se prati kretanje naroda u toku istorije, kako bi se eventualno došlo do zaključaka o nekim istorijskim događajima. Međutim, većinu ljudi danas zanima odgovor na pitanje od koga oni vode poreklo. Takvo pitanje nema nikakvog smisla. Ja im mogu dati odmah odgovor i bez ikakvih istraživanja. Svi ljudi u svetu vode isto poreklo i svi su bliži ili dalji rođaci. Često čujem kako ljudi, i to ne samo laici, već često i ljudi od struke, kažu da vode poreklo od nekog ko se doselio desetak ili dvadesetak generacija unazad iz neke druge oblasti ili zemlje. Ovakve konstatacije su besmislene ako se uzme u obzir da je u periodu do 10 generacija unazad on imao oko 1000 predaka, a u periodu do 20 generacija unazad oko 1.000.000, a on uzima u obzir samo jednog od njih, a druge zanemaruje. Ti preci su obično došli iz raznih krajeva sveta i pripadali su raznim etničkim grupama, pa i svako od nas vodi poreklo od ljudi iz raznih delova sveta. Genetske analize upravo i pokazuju da narodi koji žive u nekoj zemlji su u manjoj ili većoj meri slični maltene sa svim drugim narodima širom sveta. Da bi laici shvatili kolika je utopija tragati za svojim poreklom treba prethodno da pojasnim neke činjenice.

Svi ljudi u svijetu vode isto porijeklo

Često ljudi kažu da vode porijeklo od nekog ko se doselio desetak ili dvadesetak generacija unazad iz neke druge oblasti ili zemlje. Ovakve konstatacije su besmislene ako se uzme u obzir da je u periodu do deset generacija unazad on imao oko 1000 predaka, a on uzima u obzir samo jednog od njih

Danas u svetu živi oko sedam milijardi ljudi. To je zastrašujuća cifra ako se uzme u obzir veličina ljudske populacije u prošlosti. Tolika

populacija u perspektivi onemogućava čoveku da racionalno koristi prirodne resurse na planeti i time ugrožava druge životinjske i biljne vrste, kao

i sopstvenu egzistenciju. Nauka procenjuje da je pre oko 10.000 godina na čitavoj planeti živelo samo oko milion do deset miliona stanovnika. Analizom molekula DNK i proračunom naučnici su došli do zaključka da je efektivna ljudska populacija vrste homo sapiens (savremeni čovek) u toku svoje istorije u jednom momentu bila samo oko neverovatnih 10.000 – 100.000 jedinki, pa je pravo čudo da je ljudska vrsta uspjela da opstane. Populacija je rasla sa razvojem nauke i mogućnostima čoveka da stvori dovoljno materijalnih sredstava za egzistenciju veće populacije, pa je sa industrijskom revolucijom (pre oko 300 godina) počela da vrtoglavo raste.

MONITOR: Šta je još zanimljivo iz daleke prošlosti?

OBRADOVIĆ: Pre 2000 godina živelo je ne više od oko 300 miliona ljudi, toliko je bilo i pre 1000 godina, da bi pre 500 godina bilo oko 500 miliona, pre 200 godina je bilo oko milion ljudi, pre 100 godina oko 1,7 miliona, a pre samo 50 godina oko 3,5 miliona. Zastrašujuća je činjenica da danas na planeti verovatno ima više živih ljudi nego što ima mrtvih, ako bi prebrojali sve mrtve koji su

postojali od nastanka savremenog čoveka (homo sapiens je nastao pre oko 150.000–200.000 godina) pa do danas. Naučnici smatraju da bi na zemlji broj ljudi trebalo da bude oko 50 puta manji da bi se prirodni resursi racionalno koristili i da bi čovek i druge životinjske i biljne vrste mogle dugoročno opstati, što znači da je planeta enormno prenaseljena.

Ako uzmemo u obzir da je svako od nas u periodu do 10 generacija unazad imao oko 1000 predaka, do 20 generacija unazad trebalo bi da ima oko milion predaka, do 30 generacija unazad oko milijardu predaka, a do 40 generacija unazad oko 1000 milijardi predaka (možemo smatrati da na svakih 100 godina ima oko 4–5 generacija). Hiljadu milijardi ljudi, koliko bi trebalo svako od nas teorijski da je imao predaka u periodu do 40 generacija unazad, nikada nije živelo na planeti, pa to ukazuje da je svako od nas u prošlosti imao zajedničke pretke sa drugim ljudima ne jednom, već mnogo puta. Vidimo da se geni kroz populaciju šire velikom brzinom. Ovo znači da ukoliko jedan Kinezi dođe da živi u Crnu Goru i ostavi potomstvo, svaki Crnogorac može teorijski naslediti neki njegov gen za manje od 20 generacija, a ukoliko se Crnogorac naseli u Kinu, onda će svaki Kinezi naslediti neki Crnogorčev gen za oko 30 generacija, a za samo oko 35 generacija geni svakog čoveka na planeti (ukoliko je populacija na nivou sadašnje - oko sedam milijardi) se mogu preneti na sve druge stanovnike planete koji će živeti posle 35 generacija, odnosno svačiji geni će biti potpuno pomešani sa genima svih drugih ljudi na planeti, kao kada se meša špil karata za poker.

MONITOR: I pored toga mnogi ljudi tragaju za porijeklom...

OBRADOVIĆ: S obzirom na to da je broj ljudi na planeti u prošlosti bio daleko manji nego sada, jasno je da je cirkulacija gena bila i mnogo brža tamo gde je bilo migracije stanovništva. Ta migracija je bila između pojedinih jako udaljenih delova sveta dosta ograničena zbog geografskih prepreka i nerazvijenih

Od ovce Doli do zuba

MONITOR: Godinama se govori o tome da su naučnici vrlo blizu toga da na vještački način čovjeku nadoknade neki prirodan organ, na primjer izgubljenu ruku, nogu ili zub. Dokle su stigli?

OBRADOVIĆ: Sve dok 1997. godine ovca Doli nije bila klonirana, naučnici nisu znali odgovor na pitanje da li se geni mogu reprogramirati. Reprogramiranje gena je osnov za regeneraciju, odnosno stvaranje organa. Poznati nemački nobelovac Hans Špeman je 1938. godine zamislio eksperiment kloniranja sa ciljem da se da odgovor na ovo pitanje. Kloniranjem odrasle životinje dokazano je da se geni mogu reprogramirati, a time se i teorijski pokazalo da bi se mogli regenerisati organi. Danas se razvijaju metode da se to i postigne, a verovatno će zub biti prvi organ koji će se regenerisati pomoću stem ćelija. Po nekim predviđanjima to bi moglo da se desi možda i u narednih nekoliko godina. Samo je pitanje vremena kada će moći da se regenerišu i drugi organi. Potrebno je naći način da se izvrši uspešno reprogramiranje gena i pokretanje onih gena koji su odgovorni za formiranje datog organa.

MONITOR: Da li će to dovesti i do produžetka ljudskog života o čemu se toliko sanja?

OBRADOVIĆ: Jedan od teorijski mogućih načina da se produži život je i primena stem ćelija.

sredstava transporta, ali danas kada ljudi cirkulišu širom sveta geni putuju nesmetano velikom brzinom. Određene razlike kod ljudi koje su nastale kao prilagođavanje na različite uslove života (boja kože, boja kose, telesna veličina itd.) predstavljaju samo razlike kod ljudi u određenom uskom segmentu, a kada se upoređuju razlike, moraju se uzeti svi geni u celini. Tako, sećam se kada sam ja bio student, moj profesor genetike je govorio o jednoj studiji koja je pokazala da analizom proteina (koji su proizvodi gena) kod jedne grupe Nemaca i crnaca iz Afrike utvrđene su manje razlike na tim genima nego kod te iste grupe Nemaca i druge grupe Nemaca iz drugog regiona Nemačke.

Danas postoji dosta komercijalnih firmi u svetu koje pojedincima uslužno vrše analize njihovog porekla za novčanu nadoknadu. S obzirom na činjenice koje sam izneo, te analize nemaju nekog smisla i reklamiraju se uglavnom iz finansijskih razloga radi sticanja profita.

MONITOR: Često se polemiše i o porijeklu Crnogoraca. Kako to komentarišete?

OBRADOVIĆ: Odgovarajući na prethodno pitanje dao sam u dobroj meri odgovor i na ovo pitanje, odnosno da je besmisleno sa genetskog aspekta tragati za svojim poreklom.

MONITOR: Šta najviše utiče na karakter ljudi: okolina, geni, vaspitanje...

OBRADOVIĆ: Istraživanja se najviše vrše na jednojajčanim blizancima, pošto su oni genetski identični, pa se prate razlike u osobinama kod njih i eventualno pripisuju uticaju okoline. Međutim, odgovora na ovo pitanje nauka za sada nema. Moguće je možda i da je procenat uticaja gena i okoline na osobine u svakom konkretnom slučaju, kod svake jedinke, jako različit.

MONITOR: Koje osobine nasljeđujemo od predaka?

OBRADOVIĆ: Nasljeđujemo sve ono što definišu geni, a koliko na neku jedinku utiču geni, a koliko

Fenomen naučnika iz prirodnih nauka

MONITOR: Kakvi su uslovi u Crnoj Gori za naučna istraživanja?

OBRADOVIĆ: Uslovi zavise od ulaganja u određenu naučnu oblast. U prirodne nauke i tehniku je potrebno mnogo više materijalnih ulaganja nego u društvene nauke. Međutim, mi imamo jedan fenomen u Crnoj Gori, a to je da upravo naučnici iz oblasti prirodnih nauka, bez obzira na jako mala ulaganja, imaju najviše naučnih radova publikovanih u prestižnim naučnim časopisima, a naučnici iz društvenih nauka najmanje.

okolina, za sada se ne zna. Uobičajena je pojava da se neke osobine neće ispoljiti kod potomka u narednoj generaciji, već da se ispolje tek posle nekoliko, pa čak i tek posle više desetina generacija. Te osobine ne moraju biti samo izgled, već, nažalost, može biti i neka bolest.

MONITOR: Prema naučnim istraživanjima neke karakterne osobine stičemo s godinama, a neke su već zapisane u našoj DNK. Šta pokazuju Vaša istraživanja?

OBRADOVIĆ: Kao što sam već rekao, niko nije do sada odgovorio na pitanje koliki je udeo osobina koje su nasleđene preko DNK, a koliki udeo onih koje su stečene pod uticajem okoline u toku života.

MONITOR: Bogato istraživačko iskustvo stekli ste u inostranstvu radeći u SAD-a, Kanadi, Rusiji... Kakvi su uslovi da to primijenite u

Crnoj Gori?

OBRADOVIĆ: Jako loši. Za molekularnu biologiju su potrebna jako velika materijalna ulaganja.

MONITOR: Vi ste jedini u Crnoj Gori razvili metodu za detekciju bakterije *Ervinia amylovora* kod biljaka, koja je postala standard u pedeset zemalja svijeta. Šta omogućava primjena te metode, kakve su njene prednosti?

OBRADOVIĆ: Omogućava da se brzo i pouzdano utvrdi prisustvo te bakterije, a to je potrebno jer se radi o biljnoj bolesti koja se suzbija urgentnim uništavanjem delova biljke ili najčešće cele biljke, kako bi se suzbilo širenje zaraze. Zato se mora brzo i pouzdano utvrditi postojanje bakterije, kako se ne bi greškom uništile zdrave plantaže.

Veseljko KOPRIVICA

HETA ASSET RESOLUTION REAL ESTATE MONTENEGRO

STANOVI NA EKSKLUZIVNOJ LOKACIJI U BEČIĆIMA

NOVOIZGRAĐENI STANOVI NA SVETOM STEFANU

NOVOIZGRAĐENI STANOVI
U BUDVI, BEČIĆI

+382(0) 67 00 77 55

www.heta.me
www.aaaplatform.com

HIT NEDJELJE

„Crna Gora je za 12 godina od sticanja nezavisnosti preskočila vjekove“.

Milo Đukanović u intervjuu za Italpresse

Dragana Mićalović

Glumica:

„Svako iskustvo, bilo životno ili poslovno, na neki način, menja čoveka. Svakog dana se iznova upoznajem, i ta draž otkrivanja sebe mi se najviše dopada. Smernice u karijeri su one gde se ja osećam dobro. Jedan veliki čovek, meni veoma bitan, jednom je rekao: „Uspeo sam, jer sam sačuvao dostojanstvo i bio glumac“.

(Večernje novosti)

Andelko Akrap

Hrvatski demograf:

„To je podatak da je Hrvatsku u proteklih pet godina napustilo najmanje 300 tisuća stanovnika. Da je u toj brojci sažet sav jad naše zemlje“.

(Večernji list)

Mira Banjac

Glumica:

„Mladi sada nemaju vremena ni za sebe, nemaju vremena ni da se druže. Oni nemaju vremena ni da vode ljubav. Mi smo ipak radili u jednoj pozitivnoj dokolici. Ja nikada neću da kažem 'u moje vreme'. Svako vreme ima svoju estetiku, svoje zahteve, i tako treba da bude. Međutim, u svakom vremenu treba razmišljati o stvarima koje će doći i možda ih nisu naučili kao što nas jesu, a to je - da morate naučiti da radite za druge“.

(Danas)

Nadežda Čaćinović

Profesorica Filozofskog fakulteta u Zagrebu i članica Nove ljevice:

„U politici bi moralo biti pluraliteta, inače smo u pretpolitičkom stanju, diktaturi i tako dalje. Znamo da smo različiti pa se moramo dogovoriti. Pozivanje na unaprijed dano ili konačno ostvareno jedinstvo uvijek je patološko“.

(portalnovosti.com)

Erlend Lu

Norveški pisac gost Međunarodnog sajma knjiga u Herceg Novom:

„Vrlo mi je drago što sam došao ovdje prije izbijanja Trećeg svjetskog rata, pošto ste vi, kako razumijem vrlo agresivan narod. Ali, hoću da skrenem pažnju šta se dešava u svijetu u kojem i važne osobe ne čitaju knjige“.

(Fos media)

Aleksandra Jerkov

Poslanica Demokratske stranke u Skupštini Srbije:

„Svaki dan koji Šešelj provede u skupštinskoj klupi, a ne u zatvorskoj ćeliji dan je u kom vidimo da on ima zaštitu i podršku svog nekadašnjeg učenika Aleksandra Vučića“.

(klix.ba)

Marjan Vajda

Slovenački trener nakon povratka u stručni tim Novaka Đokovića:

„Tenis nije filozofija, već je sport između dva muškarca. Ako želi da njime vlada onda mora naporno da trenira, igra mečeve i ima jaku psihi. Kada vidite dobrog protivnika na drugoj strani mreže morate se koncentrisati kako da ga najbolje izbacite iz ritma i gde da pošaljete lopticu, a ne da razmišljate o Budi. Drago mi je što smo uspostavili te prioritete i mislim da je Novak, zahvaljujući njima, znatno napredovao posle 13 nedelja saradnje“.

(B92)

Milena Dravić

O svojim glumačkim počecima kod reditelja Františka Čapa:

„Čap je češki redatelj koji je došao živjeti u Sloveniju i njemu se dopao scenarij Vladimira Paskaljevića (oca redatelja Gorana Paskaljevića) za film *Vrata ostaju otvorena* koji je, nakon velike ture ratnih filmova, došao 1959. sa suvremenom temom. Odlučili su ga raditi s glumcima iz svih krajeva bivše Jugoslavije. Mi nismo bili svjesni što se s filmom desilo dok nismo došli na festival u Pulu. Doživjeli smo takve ovacije da je to bilo nestvarno. Publika nas je nosila na rukama, skidala je s nas odjeću, kao da su u pitanju najveće rock grupe. E, to smo doživjeli s tim filmom. Ja sam odmah dobila novu ponudu, što je bilo važno da ne nestanem“.

(Novi list)

Predrag-Gaga Antonijević

Reditelj:

„Problem je taj prokleti partokratski sistem, da moraš biti član partije da bi nešto uradio, da moraš biti bilo šta bilo gde, a tako dolazi do negativne selekcije, gde se biraju partijski poslušnici, a ne kvalitetni i moralno nezavisni ljudi. To je dovelo do kompletne erozije društva. Tako smo došli do situacije da se postavljaju pacovi da čuvaju slaninu“.

(Blic)

UROŠ ĐURIĆ

Umjetnik:

„Hrvatska je u samom korenu jugoslovenske škole. To treba otvoreno reći. Kod njih je fudbal prvo došao. Imali su zrelije igrače i zreliju infrastrukturu. Uvek su dobro radili. Nisu oni slučajno dovedeni u Partizan '45. kao oslonac. Nikako ih ne treba potcenjivati. Šta je prednost Hrvata u odnosu na nas u društvenom smislu, pa se to oslikava i na fudbal? Kvalitet je i na jednoj i na drugoj strani sličan. Međutim, oni su spremni da uhapse svog bivšeg predsednika vlade Ivu Sanadera i da ga drže u zatvoru zbog pronevere“.

(Vreme)

STOJADIN MITIĆ

Nišlija oglasio, preko interneta, da prodaje bubreg da bi platio struju:

„Pitaju me, kako ćeš?! Pa lepo! Ja znam da to nije legalno, ja to znam, ali sam primoran. Moja supruga je bolesna, treba joj struja za inhalator, morali su da nam ostave bar jednu fazu zbog njenog stanja“.

(DW)

ERMIN BRAVO

Glumac:

„Kao društvo koje je izašlo iz rata, naravno da je mnogo ljudi sa PTSP-om, mnogo ljudi koji ne znaju, mnogo koji ga i tretiraju jer je ozbiljan. Vjerujem da je svako ko je bio u ratu na neki način oštećen. To je nešto o čemu se ne govori mnogo, na neki način je tabu tema, ne znamo ni šta bi sa tim. Postoje ljudi koji ozbiljno pate od toga, u ovom slučaju baš muškarci. Kada su problemi sa emocijama, muškarci o tome ne govore. Ne bi se trebalo - u ovakvim malo konzervativnijim i malo primitivnijim društvima, kao što je naše. Rodne uloge su podijeljene tako da su emocije ostavljene za žene, a muškarci o tome ne govore i nemaju problema sa tim, a stvar je zapravo vrlo ozbiljna“.

(RSE)

OD SADA I ZA
PENZIONERE

TEHNOMAX

POTROŠAČKI KREDITI

do 24 mjesečne rate
N kamate
E troškova
M odlaska u banku

Sve na jednom mjestu!

HIPOTEKARNA BANKA

Trudnice u Srbiji priželjkuju otkaz

Aleksandra Cvetanović iz Niša (fotografija) je u osmom mjesecu trudnoće. U firmi *Hendi tel*, lancu za prodaju mobilnih tehnologija, radila je devet i pol godina i za to vrijeme, kaže, plaća nikada nije kasnila. Od početka godine je na održavanju trudnoće. Kod kuće su je krajem maja zatekle loše vijesti: više od 200 poslovnica njezine tvrtke u cijeloj Srbiji zatvoreno je preko noći. Oko 900 ljudi je postalo tehnološki višak, a Aleksandra je jedna od 100 „zaštićenih od otkaza“ jer je u drugom stanju.

„Do 15. juna je nekog i bilo u firmi dok su se papirologijom riješili otkazi, a od tada nema nikoga. Firma je u Agenciji za privredne registre i dalje aktivna, a mi smo u radnom odnosu, ali nikakva prava ne možemo ostvariti“, kaže Aleksandra za DW. „Nemamo nikakva primanja, ni zdravstveno, ni socijalno osiguranje. Nemamo kome dati ni doznake! Trudnice su primile posljednju plaću za mart, a rodilje za april.“

S totinu trudnica i porodilja širom Srbije mjesecima je u bizarnoj situaciji – firma u kojoj su radile je propala, one su službeno i dalje u radnom odnosu, ali ne primaju plate i doprinose

Zakonom zaštićene od otkaza, ali ne i od beznadne situacije u kojoj su se našle. Vrte se u krug već dva mjeseca jer im nitko ne odgovara na pitanja, niti u poduzeću, niti u institucijama. Zdravstvene knjižice su im ovjerene do kraja godine, ali onog trenutka kada im se zdravstveno osiguranje ne bude uplaćivalo dva mjeseca – ostat će bez njih.

„Najveći problem je što nam svi kažu ‘vas štiti država, ne brinite, vi ste trudnica, vas će svuda primiti, vas nitko neće odbiti, vaše dijete nitko neće vratiti’, a nitko nam ne kaže na koji način da ostvarimo svoja prava i kome da se obratimo.“

U Agenciji za privredne registre jasno stoji nova adresa firme koja je još uvijek aktivna, kao vlasnik i direktor upisan je jedan bugarski državljanin. Piše da je *Hendi tel* u blokadi od 31. maja zbog skoro 300 milijuna dinara duga. Zbog toga banka traži pokretanje stečaja kako bi naplatila svoja potraživanja. Aleksandri i kolegicama je rečeno da će biti angažiran

stečajni upravnik.

Dok svi traže svoj dio kolača, mlade majke i trudnice kucaju na sva vrata koja za njih ostaju zatvorena. Aleksandra kaže da nitko prstom nije mrdnuo dok žene koje žive u Beogradu nisu izašle na ulicu.

DW do zaključenja teksta nije dobio odgovore od ministra rada **Zorana Đorđevića** premda su odgovori obećani u Ministarstvu. Zaštitnik građana, pak, tvrdi da je odgovorio trudnicama i roditeljama, ali samo tako što ih je uputio na Inspekciju rada kojoj su se one već obraćale.

U međuvremenu, protest majki natjerao je premijerku Anu Brnabić na reakciju pa je jedan poziv premijerke riješio mnogo toga. Naložena je izvanredna inspekcija, a ministar financija naložio je poreznu inspekciju. Munjevito je pronađen i novi direktor firme, bugarski državljanin. Javnosti su data obećanja da će se problem riješiti.

To se nadaju i radnice *Hendija* među kojima se nalaze i žene koje su ostale u drugom stanju neposredno uoči gašenje firme. One nisu stigle u firmi ni pribaviti rješenje o trudničkom bolovanju, koje je nužno kako bi im država uplaćivala novac.

Pojavljivanje novog direktora firme *Hendi tel* konačno omogućava trudnicama i roditeljama da zakonski riješe svoj status, kaže za DW odvjetnik za radno pravo Dalibor Lazović. Objašnjava da, ukoliko se pokrene stečajni postupak, sva prava i obaveze firme prelaze na stečajnog upravitelja kao i da je pokretanje stečajnog postupka razlog za otkaz ugovora o radu zaposlenim trudnicama koje su „zarobljene“ u ovoj situaciji.

„Međutim, zakon daje diskrecijsko ovlaštenje stečajnom upravitelju da određenim zaposlenicima uruči otkaz ugovora o radu ili ih ostavi u radnom odnosu do okončanja stečajnog postupka. Jedina dobra stvar je što bi imale konkretno lice, odnosno stečajnog upravitelja, s kojim mogu riješiti svoj trenutni status“, kaže Lazović.

Naša sagovornica Aleksandra Cvetanović već polako gubi nadu. „Stvarno je strašno kad se ne nalazite nigdje, vrtite se u krug, i nitko vam ne daje baš nikakav odgovor. Nama bi čak odgovaralo da dobijemo otkaz pa da bar možemo da primamo naknadu s biroa. Sve bi nam više odgovaralo od ovoga.“

Dw.de

Skakavac u zapećku

Mještani sela Skakavac, udaljenog od Berana svega osam kilometara magistralnim putem prema Podgorici, zatražili su od lokalne uprave i državnih institucija da preduzmu mjere čiji bi cilj bio puna turistička valorizacija vodopada koji se nalazi iznad njihovog naselja.

Vodopad Skakavac, koji se nalazi u blizini magistralnog puta

Vodopad Skakavac, zajedno s nekoliko pećina, predstavlja prirodni dragulj i lako može postati turistička atrakcija i zbog činjenice što se nalazi u neposrednoj blizini magistralnog puta. Njegova blizina, međutim, do sada nije imala nikakvog uticaja na to da se ovaj lokalitet koji zrači nestvanom ljepotom približi turistima

zajedno s nekoliko pećina oko njega, predstavlja prirodni dragulj i lako može postati turistička atrakcija.

Tome se nadaju i mještani. Ukoliko opština i država, uz uređenje prilaznih puteva i staza, ljudima približe vrijednosti ovog jedinstvenog i netaknutog prirodnog kompleksa.

„Vodopad Skakavac se nalazi iznad sela, sa svoje istočne strane predstavlja pravu turističku atrakciju. Radi se o fascinantnom vodopadu koji nastaje od bistre vode koja dopire

Sve o brizi vlasti biće jasno ako se zna da nigdje ne postoji tabla koja bi putnike namjernike i turiste upućivala na obilazak slapa Skakavac, na nepuni kilometar od glavnog magistralnog puta, koji bi se lako mogao pretvoriti u najposjećenije izletišta u opštini, od čega bi svi zajedno imali koristi

iz obližnjih pećina i koja se dalje niz sigurno i stijenama sliva prema selu i uliva u Lim. Sve je to vajano božijom rukom tako da svako ko se primakne ovom mjestu ostaje bez daha“, kaže mještani **Zorko Tmušić**, ističući da se uprkos tome ovo mjesto još uvijek nalazi negdje na kraju svijeta. On kaže da su dosad jedino neki stručnjaci više neformalno dolazili, konstatujući da je u pitanju prostor zanimljiv za detaljnija proučavanja.

„Nigdje čak ne postoji ni tabla koja bi putnike namjernike i turiste upućivala na obilazak slapa Skakavac, na nepuni kilometar

od glavnog magistralnog puta. Krajnje je vrijeme da se institucije zainteresuju za ovo mjesto koje može da se pretvori u najposjećenije izletišta u našoj opštini, od čega bi svi zajedno imali koristi“, smatra **Tmušić**.

Selo Skakavac broji tridesetak domaćinstava. Tu žive bratstva **Tmušić, Tijanić, Ščekić, Boričić, Vojinović i Raičević**. Svi oni ističu da je velika šteta što ništa nije preduzeto da ovo mjesto dobije na značaju.

„Skakavac posjećuju ljudi iz inostranstva, a među njima ima i Arapa. Nije nam poznato kako su čuli za prirodnu raskoš vodopada Skakavac, ali su oduševljene onim što vide. Neki od njih su pričali da vjeruju da je voda iznad našeg sela ljekovita. Oni prosto ne mogu da vjeruju da je priroda mogla nešto ovako da izdaje“, kaže **Tmušić** i napominje da rijetki i neplanirani gosti s oduševljenjem isprobavaju njihove domaće specijalitete, voće i povrće.

„Ako bismo bili pomalo neskromni, mogli bismo reći i kako ih oduševljava ljubaznost mještana. Ali mi smo razočarani što ima dosta ljudi iz Crne Gore i s područja naše opštine koji nijesu ni čuli za čudo prirode iznad našeg sela. Za to su krivi oni koji su zaduženi za razvoj turizma na sjeveru Crne Gore. Oni nijesu svjesni da bi, uvezivanjem svih vrijednosti, od domaće hrane do drugih pogodnosti s kojima raspolažemo, od Skakavca mogao da se napravi turistički raj“, kaže **Tmušić**.

Mještani ističu da posebnu atrakciju predstavlja i kompleks pećina iznad vodopada.

„Veoma su zanimljive tri pećine. Poznate su kao Ovčja, Goveđa i Kozja. Iz Ovčje izvire pitka voda. Goveđa je velika i ima ulaz i izlaz, u njoj su za vrijeme ratnih godina spas pronalazili ne samo žitelji Skakavca nego i mnogih okolnih sela, dok je Kozja manja, ali, takođe, prelijepa“,

kaže ovaj mještani.

Pećine obiluju mnogobrojnim hodnicima i ukrasima, što bi ih svrstalo među najljepše, ne samo na sjeveru, već u čitavoj Crnoj Gori.

„Ispod vodopada je svojevremeno bilo dosta vodenica. Sve su se preselile u prošlost, ali postoji nagovještaj da će neke od njih biti obnovljene. Voda iz vodopada je čarobna, jer se iznad nje nalazi šuma, tako da sunčeva svjetlost u dodiru s vodom upotpunjavane stvarno bajkovitu atmosferu“, kažu mještani.

Slične su ocjene odbornice Demokrata u lokalnom parlamentu **Milice Labudović**. Ona smatra da su Berane grad koji raspolaže velikim potencijalima za razvoj turizma. „U našem gradu turizam je, ipak, nedovoljno razvijen, a stanje je tako loše samo zbog nemara i nebrige lokalne samouprave za vrijeme vladavine Demokratske partije socijalista, neplaniranja i usmjeravanja male količine sredstava u razvoj turizma od strane Vlade Crne Gore. Naš grad raspolaže velikim brojem rijeka, planina, kanjona, planinskih jezera. Imamo sve što nam je potrebno, samo to treba iskoristiti na pravi način. Ne smijemo zaobilaziti i zapostavljati blago koje imamo“, kaže **Labudović**. Ona ukazuje da je opština Berane zahvaljujući očuvanoj životnoj sredini i bogatom kulturnom naslijeđu posebno pogodna za razvoj seoskog turizma.

„Rad na razvoju seoskog turizma predstavlja strategiju lokalnog, a samim tim i regionalnog razvoja. Razvijanjem seoskog turizma poboljšaćemo ekonomsko stanje, a una-prijedićemo i životnu sredinu. U Lubnicama imamo primjer bavljenja seoskim turizmom, ali se nećemo zaustaviti na tome. Neophodno je dio sredstava usmjeriti na adaptaciju imanja i porodičnih kuća i u drugim selima

koja imaju veliki potencijal“, kaže Labudovićeva.

Prema njenim riječima, pored Žabljaka, Kolašina, Rožaja i u Beranama postoje planine pogodne za ski-staze. Ali su one neiskorišćeni potencijal.

„Vladi Crne Gore nije bilo interesantno da izdvoji sredstva koja će usmjeriti na osposobljavanje makar ski staze na našim Lokvama i istoimenog hotela. Takođe, usmjeravanje sredstava zaostaje i za obnavljanje vjerskih objekata i rekonstrukciju spomenika kulture koji naš grad čine privlačnim i za razvoj kulturnog turizma“, kaže Labudovićeva.

Prema njenom mišljenju od posebnog značaja za Berane je realizacija projekta puta Berane–Lubnice–Kolašin. „Jedna dionica ovog puta je urađena, ali nastavak i završetak radova čekamo. U okviru ovog projekta od izuzetnog značaja je tunel koji povezuje ski-centar Kolašin s Jelovicom“.

Skakavac pripada mjesnoj zajednici Donje Zaostro. Prostire se iznad magistralnog puta Berane – Bijelo Polje odmah nakon izlaska iz Tifranske klisure. Od prvih do posljednjih kuća naselja vodi makadamska staza, dužine oko kilometar i po. Mještani ističu da je njihovo selo jedno od rijetkih koje nema ni metar asfalta.

„Naše selo je jako plodno i bogom je dato za bavljenje poljoprivredom i stočarstvom. Krajnje je vrijeme da se asfaltiraju naši seoski putevi, jer to je jedan od uslova da se i vodopad Skakavac uknjiži u turističke mape kao lokalitet od izuzetne važnosti“, kaže Zorko Tmušić.

Koliko je još neotkrivenih ljepota samo na teritoriji Berana? Koliko bisera prirode čeka na turističku valorizaciju? Za centralne vlasti interesovanje za sjever završava se na Crkvinama. Koji kilometar dalje, na padinama Jezerina i tajkunskim hotelima po Kolašinu.

Tufik SOFTIĆ

LJETNJE TRAGEDIJE

Smrt vreba i na moru

Cijeli grad je od utorka u šoku“, kaže direktor lokalne Turističke organizacije **Fatmir Dek**. On poziva nadležne da potpuno istraže okolnosti koje su dovele do tragedije u kojoj je u utorak, na početku Velike plaže, stradalo dvoje mladih ljudi iz porodice **Izahiri**, državljani Slovenije.

Nesreća se dogodila tako što je tzv. banana, koju je vukao skuter, udarila u turistički brodić. Od siline udarca na licu mjesta su smrtno stradali majka (35) i sin (10), dok je kćerka (13) teško povrijeđena. Otac (36), koji je sve to posmatrao sa obale, nekoliko sati nikako nije mogao da dođe sebi. Zato se gradom brzo proširila glasina da su na Velikoj plaži stradale četiri osobe.

Epilog tragedije su dva mlada života izgubljena zbog neodgovornosti, takođe, mladih ljudi. U toku je istraga, a tužilac je vozaču skutera odredio jednomjesečni pritvor. Dek napominje da posljednjih dana dobijaju primjedbe turista i mještana na divljanje vozača skutera i na drugim lokacijama na ulcinjskoj rivijeri, posebno na Bojani.

Sličnih scena ima po čitavom Primorju, a ni oni sa boljim pamćenjem se ne sjećaju kada su kažnjeni neodgovorni vozači skutera. Oni koji voze unajmljene skuterne nijesu dužni da polože nikakav ispit. Mnogima se od njih čini da je upravljati skuterom isto kao i voziti motor na kopnu. Tragedije nijesu slučajnost.

Funkcioner Uprave za pomorsku sigurnost **Žarko Lukšić** kaže da država mora preventivno djelovati. Nepoznavanje čudi mora i rijeke

Tragedija porodice Izahiri iz Slovenije dogodila se tako što je tzv. banana, koju je vukao skuter, udarila u turistički brodić. Od siline udarca na licu mjesta su smrtno stradali majka (35) i sin (10), dok je kćerka (13) teško povrijeđena. Otac (36), koji je sve to posmatrao sa obale, nekoliko sati nije mogao da dođe sebi. Zato se gradom brzo proširila glasina da su na Velikoj plaži stradale četiri osobe

dovelo je do dva tragična događaja na početku ove sezone u Ulcinju. Na ušću Bojane utopio se mladi Nikšićanin (24), a na Velikoj plaži pet godina mladi Rožajac. Jake struje i rodomi, odnosno vrtače u pijesku, su poteškoće koje ne mogu da prebrode ni najbolji plivači.

Kada ima talasa opasnost se još naglo povećava. Mnogi se zabrane ulaska u vodu prilikom visokih valova ne pridržavaju. Neki ne shvataju da će ih vjetar i struja, ako leže na dušeku, brzo odvući daleko od obale.

Ni oni sa boljim pamćenjem se ne sjećaju kada su kažnjeni neodgovorni vozači skutera. Oni koji voze unajmljene skuterne nijesu dužni da polože nikakav ispit

„Uprkos našim upozorenjima i visoko istaknutoj crvenoj zastavici ljudi se kupaju, nesvjesni opasnosti u koju mogu upasti u djeliću sekunde. Posebno se ovo odnosi na mlade“, kaže spasilac Ardijan. „Ljudi se opuste, a kada ih struje povuku, počinju da se bore. To dovodi do gubitka snage, a kod slabijih plivača i panike, što je uglavnom kobno“.

Da je panika najgora smatra **Di Petar-Peso Batrićević**, čovjek koji je na ušću Bojane spasio više od 70 ljudi. Širina moćne rijeke, varljivi beskrajni plićak, nevidljive struje, sve su to opasni faktori koje oni koji su prvi put tu ne mogu da shvate. „Ljudi se opuste zaplivaju, a onda ih naglo povuče matica i za tren su prepušteni jakoj struji. Refleksno pokušavaju da se plivanjem izbore sa rijekom, a to je nemoguće, što se više borite, više se umarate. Umor dovodi do grčeva,

gubitka daha i snage, a onda stvari pođu po zlu“, kaže on.

Direktor Uprave pomorske sigurnosti **Safet Kočan** upozorava. „Područje gdje se Bojana uliva u Jadransko more je veoma opasno za kupaće jer tu ima velikih vrtloga i struje su izuzetno jake, iako tako ne izgleda na prvi pogled. Čini se da je voda tu veoma plitka i da ne može doći do nesreća, ali u trenutku može da se desi da nekoga povuče vir i da upadne u vodeni čep. Taj čep se stvara kada imate sloj vode, zatim sloj pijeska pa još jedan sloj vode koji se nalazi ispod pijeska. Kad neko upadne u taj čep veoma ga je teško spasiti jer je brzina struja velika, a veoma je teško doći do lica koje potone“.

Tek nakon nesreća u junu i početkom jula nadležni su apelovali na posjetioci plaža da poštuju pravila ponašanja. „Kupanje na drugim djelovima obale nije preporučljivo, pogotovo na ušću rijeke Bojane gdje postoji potencijalna opasnost od jakih struja i naglih promjena dubina. Takođe, jake struje i veliki talasi na području Velike plaže i Ade Bojane u Ulcinju zahtijevaju

da kupaći budu posebno obazrivi“, upozorili su iz Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore i Crvenog krsta Crne Gore.

Batrićević ističe da nema nikakve table upozorenja ni sa jedne strane ušća. „Stoji na špicu od Ade crvena zastava, ali malo ko haje. Ljudi se kupaju, šetaju na samom ušću, iako jedan korak dovodi do nevolje“.

Pune ruke posla imaju spasilačke službe koje su ovdje dobro organizovane i čine ih iskusni ljudi. Uređene plaže oivičene su bovama, spasioci ih budno nadgledaju, ali, kako navode, potrebni su i spasioci na moru, makar na skuterima ako već nema helikoptera, kao u razvijenijim turističkim zemljama.

Da bi se ispoštovala odredba da na svakih 50 metara uređenih plaža mora biti jedan spasilac, na ulcinjskoj rivijeri u julu i avgustu trebalo bi da ih bude čak 380. Zakupci tvrde da je to nemoguće iako samo na Velikoj plaži ove godine čak devet kupališta krasi tzv. plave zastavice dok se na još dvije sprovode pilot projekti.

Bivši direktor ulcinjskog Doma zdravlja, primarijus dr **Gani Karamanaga**, smatra da predstavnici Opštine, Komunalnog, policije i zakupaca kupališta, trebaju da dogovore što bolju koordinaciju kako bi se smanjile nesreće na moru. „Takav sastanak imali smo nakon 2006., u kojoj je bilo deset utopljenja, i on je urodio plodom, jer smo iz godine u godinu imali manje utopljenja“. On ukazuje da se tragedije događaju kada je more uzburkano, posebno na Velikoj plaži, koja je potpuno otvorena prema pučini.

Spasiocima na Velikoj plaži gdje dnevno bude i 100.000 kupaća, mnogo posla zadaju i djeca koja se izgube. To se dešava svakodnevno. Još više srčani bolesnici. Najčešći smrtni slučajevi na ulcinjskim plažama dešavaju se zbog srčanog udara: osoba se pregrije na suncu, naglo uđe u vodu i, zbog slabog srca, doživi infarkt. Dok dođe ekipa hitne pomoći iz grada, često bude kasno.

Mustafa CANKA

Raspad čarolije

Hrvatska se ne želi probuditi iz nogometne ekstaze. Desetak dana nakon završetka Mundijala slavlje ne prestaje. Euforija je počela čim je hrvatska nogometna reprezentacija ušla u finale Svjetskog prvenstva u Rusiji. Nastavljena je njenim nevjerovatno masovnim dočekom u Zagrebu, kada je na ulice izašlo oko 550 tisuća ljudi, što je gotovo 14 posto ukupnog stanovništva Hrvatske. Slavlja su se potom multiplicirala i razgranala cijelom državom, da bi se na koncu prelila i preko granica: u utorak je izbornika Zlatka Dalića u njegovom rodnom Livnu vatreno pozdravilo nekoliko desetaka tisuća građana.

Sigurno je da Hrvatska ima razloga slaviti. Velika je stvar da reprezentacija jedne male zemlje dospije tako visoko, da osvoji srebro. Oduševljenje izaziva i način na koji su se momci borili. Ovdje kažu, ostavili su srce na terenu. A na početku nitko im nije davao gotovo nikakve šanse. Hrvatski je nogomet, uglavnom u vlasti HDZ-ove klijentelističke mreže, godinama propadao, natopljen skandalima svake vrste, od financijsko-korupcijskih do političkih. Neposredno prije početka SP-a na višegodišnju je kaznu zatvora osuđen njegov neformalni gospodar Zdravko Mamić, koji od pravde bježi u Međugorje. Neki od ključnih igrača u Rusiju su otputovali opterećeni sudskim postupcima. Navijači ratuju s upravama klubova, stadionska se publika prorijedila. Od takvog blata izbornik je Dalić u samo nekoliko mjeseci napravio medalju prvu do zlata.

Inozemni odjeci tog uspjeha hrvatskoj su javnosti došli kao melem na ranu. Ne samo da je stekla status nogometne velesile, nego je Hrvatska odjednom postala sve što inače nije

Hrvatsko se društvo godinama nalazi u stanju verbalnog građanskog rata. Nogometna je lopta, u jednom trenu, sa scene potjerala beskonačne sukobe koji se vuku još od vremena Drugog svjetskog rata. A onda se na otvoreni autobus kojim je reprezentacija putovala od aerodroma do centra Zagreba popeo Marko Perković Thompson i čarolija se zajedništva raspala

• **KRADUĆI ŠOU REPREZENTACIJI ISKORISTILA NOGOMET ZA DIZANJE VLASTITOG REJTINGA:**
Kolinda Grabar Kitarović, predsjednica Hrvatske

Piše: JELENA LOVRIĆ

- uspješna, pristojna, pozitivna, silno simpatična zemljica, kojom se njeni građani s razlogom mogu ponositi. Nacija je ushićena jer širom svijeta pobire respekt i poštovanje. Zbog reprezentacije, ali i zbog navijača strani je mediji nazivaju „svjetskim prvacima srca“.

Na koncu, Hrvatska je razdragana zbog odsustva ideoloških sporova, što je sasvim nova situacija, euforično proglašena novopronađenim zajedništvom. Naime, hrvatsko se društvo godinama nalazi u stanju verbalnog građanskog rata. Nogometna je lopta brzopotezno, u jednom trenu, sa scene potjerala beskonačne sukobe koji se vuku još od vremena Drugog svjetskog rata i sama postala centar oko kojeg se cijela zemlja vrti.

Za trajanja SP-a nije se dogodio nijedan incident, nijedna se - inače na stadionima prilično uobičajena - proustaška parola nije čula.

Aonda se na otvoreni autobus kojim je reprezentacija putovala od aerodroma do centra Zagreba - put od dvanaest kilometara koji je trajao više od šest sati, jer su ulice bile krcate narodom - popeo Marko Perković Thompson i čarolija se

zajedništva raspala. Pjevač poznat kao ikona radikalne, ustašolike desnice - jedna od njegovih pjesama počinje ustaškim „Za dom spremni!“ pozdravom, na svom je repertoaru znao imati i notorne ustaške pjesme koje govore o klanju Srba - nije bio predviđen službenim programom, ali na njegovom su sudjelovanju inzistirali izbornik Dalić i neki igrači. Ne može se tvrditi da su im motivi bili nacionalistički. Za vrijeme Mundijala dio je hrvatske reprezentacije javno navijao za srpskog tenisača Novaka Đokovića, kao što je i ovaj navijao za njih. Hrvatski su nogometaši tražili Thompsona jer je on dio njihova glazbenog ukusa. Poznato je da preferiraju cajke. Od malih nogu rastu na takvoj muzici. Neosjetljivost na političke konotacije koje uz Thompsona idu posljedica su slabe obrazovanosti, ali i činjenice da je vrh nogometne organizacije godinama natopljen političkim desnilom.

Zato su vjerojatno bili šokirani kad se pokazalo da Hrvatska ne dijeli oduševljenje njihovom pjevačkom akvizicijom. Čim se Thompson dohvatio mikrofona, publika se počela osipati. Slijedio je hladan tuš iz svijeta. Inozemni mediji, koji su s divljenjem pratili uspjehe hrvatske nogometne vrste, odjednom su ostali zgranuti zbog angažiranja jednog, kako su ga nazvali, naci-rokera. Ugledni je Financial Times tako konstatirao da je njegovim sudjelovanjem Hrvatska sama sebi zabila autogol. Ljuta desnica, koja je preko Thompsona pokušala prisvojiti uspjeh na Mundijalu, odjednom je podivljala. Pokrenula je prostačku kampanju protiv nekoliko glumica, koje su se javno kritički osvrnule na angažiranje kontroverznog pjevača. Dijelom medija, ali još više društvenim mrežama prokuljala je rijeka vulgarnih uvreda i prijetnji. Lov na vještice u Hrvatskoj je jako omiljen sport, još od devedesetih. U to je vrijeme na sličan način otjerana velika glumica Mira Furlan. Ili, po svijetu u međuvremenu nagrađivana književnica Dubravka Ugrešić tek se nedavno vratila u svoj Zagreb.

Orkestriranjem hajke proslava

Neosjetljivost nogometnih reprezentativaca na političke konotacije koje uz Thompsona idu posljedica su slabe obrazovanosti, ali i činjenice da je vrh nogometne organizacije godinama natopljen političkim desnilom. Zato su vjerovatno bili šokirani kad se pokazalo da Hrvatska ne dijeli oduševljenje njihovom pjevačkom akvizicijom. Čim se Thompson dohvatio mikrofona, publika se počela osipati

nogometnog uspjeha degenerira u novu potragu za neprijateljima. U poziv na progon onih koji u tome ne pokazuju dovoljno entuzijazma. Tako je bajka o zajedništvu okončana novim podjelama. Nacionalno se jedinstvo pretvara u jednoumlje, u kojem se hoće satrati svaki drugačiji glas. Pitanje je kako će se u novonastaloj situaciji postaviti politika. Hoće li šutnjom ohrabrivati ludilo ili će ga pokušati zaustaviti?

Kradući šou reprezentaciji, predsjednica države iskoristila je nogomet za dizanje vlastitog rejtinga. Pretvorila se u najveću navijačicu,

kako je ironizirajući nazivaju neki mediji. Upadala je u svlačionicu i grčila igrača, paradržala okićena navijačkim bojama, skakala je i plesala po svečanoj loži, Putinu pred nosom, izljubila je trofej što su ga osvojili Francuzi... Izgleda da se isplatilo. Kolinda Grabar-Kitarović poduprla je broj svojih fanova na društvenim mrežama. Mnogi će reći da joj to osigurava vrlo dobar start u izbornu godinu. Ali za tvrdnje da je u Moskvi već osvojila idući mandat, ipak je malo prerano.

Premijer Andrej Plenković ponašao se mnogo diskretnije, što ne znači da i sam nije sklon instrumentalizaciji nogometnog srebra. U završnici Mundijala kompletnu je vladu odjenuo u kockaste dresove. S jedne strane, konvergira mu činjenica da je uspjeh reprezentacije podigao razinu optimizma u cijeloj državi. S druge mu strane ne odgovara što je Zlatko Dalić postavio nove kriterije uspješnosti, ne samo u nogometu, nego i u cijeloj državi. Generalno tvrdi se da baš takav treba i Hrvatskoj. Javno se traže politički lideri po mjeri nogometnog izbornika, koji je publiku osvojio svojom radnom etikom i rezultatima. Otvoreno se postavljaju za svaku vlast neugodna pitanja: ako je on mogao odvesti Hrvatsku do vrha svijeta, zašto je političari ekonomski drže prilijepljenom na dno Europe. ■

Sitan žeton, za poruke saveznicima

Na drugom samitu Sjevernoatlantskog saveza (NATO) zaredom predsjednik Sjedinjenih Američkih Država **Donald Tramp** imao je susret bliske vrste sa Crnom Gorom. I ponovo je izazvao pažnju javnosti i kritike. Na prošlogodišnjem samitu NATO-a Tramp je pred kamerama gurnuo crnogorskog premijera **Duška Markovića** s puta neposredno prije zajedničkog fotografisanja s liderima Alijanse. I to pošto je samo nekoliko nedjelja ranije Crnogorcima čestitao ulazak ovaj savez i što podržavaju „vrijednosti NATO“.

Ovog puta Tramp je uspio da ustalasa i Balkan kada je rekao da su „Crnogorci snažan i agresivan narod te da mogu započeti treći svjetski rat“. Veoma glasne kritike na Trampov račun, i niz podsmješljivih komentara o njegovom nepoznavanju historije regiona, čule su se u evropskim i posebno američkim medijima.

Prema dominantnim komentarima u američkoj štampi, taman kada se pomislilo da predsjednik Tramp ne može napraviti veću glupost od nazivanja evropskih saveznika neprijateljima ili uvreda na račun njemačke kancelarke i britanske premijerke, grešaka kod kraljice Elizabete Druge ili pak poslije „čuvane“ pres-konferencije nakon sastanka s ruskim predsjednikom **Vladimirom Putinom** u Helsinkiju, dogodio se intervju na „njegovoj televiziji“ *Foks Njuz*. Tu je Tramp pokazao i zapanjujuće nepoznavanje američke historije i njenih historijskih

Prema nekim tumačenjima, Crna Gora je pala na sto kao „sitan žeton“ kojim Tramp saveznike dodatno ucjenjuje da povećaju budžet za odbranu i time rasterete SAD. To je ono što je mislio da kaže „mirotvorac“ Tramp: Neću da Amerikanci ginu u ratu koji će izazvati agresivni Crnogorci. Barem dok sve članice zapadne vojne alijanse to ne plate koliko su obećale.

saveznika.

Na Trampovu izjavu o Crnoj Gori, koja je, ipak bila samo primjer u čitavoj priči o NATO-a, oštro je reagovao i nekadašnji glavnomandujući Alijanse američki general **Vesli Klark**. „Kao bivši komandant NATO snaga, znam da član 5 postoji da bi se spriječio rat. Upravo zato je aktiviran samo jednom - poslije 11. septembra 2001. Crna Gora i dalje šalje svoje vojnike u Avganistan, zbog nas. Zabrinjavajuće je čuti Trampa kako koristi ruske poente u razgovoru s **Takerom Karlsonom** o Crnoj Gori“, napisao je Klark. „Trampovi komentari slabe NATO, daju Rusiji dozvolu da izaziva nevolje i na taj način u stvari povećava rizik od obnavljanja konflikta na Balkanu“.

Endrju Vajs, potpredsjednik Karnegijeve zadužbine za međunarodni mir, kazao je kako Trampovi komentari o Crnoj Gori zvuče kao da su pozajmljeni od

kremaljskih ideja. „Ko je, pobogu, usadio u njegovu glavu ovaj štos o malenoj Crnoj Gori koja bi mogla da pokrene treći svjetski rat?“, napisao je Vajs na Tviteru.

Američki analitičar **Januš Bugajski** je naveo da je pitanja Trampu tokom intervjua *Foks* televiziji postavljao politički komentator za kojeg se zna da se protivi Alijansi i favorizuje Rusiju. No ističe da ove izjave neće uticati na spoljnu politiku SAD-a. „Američka administracija ostaje posvećena odbrani svih NATO saveznika, a komentari Trampa ne utiču na politiku. Tramp uživa u kontroverzi, ali je vjerovatno već zaboravio šta je rekao o Crnoj Gori“, rekao je Bugajski.

Prema *Njujork tajmsu*, Crna Gora nije zemlja o kojoj Tramp često govori i stvari bi mogle biti slojevitije. Prema uticajnom liberalnom dnevniku, Tramp je u intervjuu izgleda sugerisao da je uzajamni pakt o odbrani NATO-a

Izjava Donalda Trampa o Crnoj Gori upućuje na slutnje da novi globalni sukob velikih sila može da izbiye zbog konflikta u malim državama. Takvih primjera historija je puna. Gotovo da je opšte historijsko pravilo da, kada velike sile žele da se međusobno obračunaju, čekaju da se povod nađe u sukobu malih

Izbjegavanje istine

Crnogorska Vlada i Američka ambasada u Podgorici zvanično su se oglasile nakon izjave američkog predsjednika Donalda Trampa - da su „Crnogorci snažan i agresivan narod te da mogu započeti treći svjetski rat“. U saopštenjima nije bilo ni riječi o spornoj izjavi već su naglašeni prijateljski i saveznički odnosi Crne Gore i SAD-a.

Mnogi mediji bliski vlastima imali su naslove u kojima su izbjegli riječ „agresivni“, tako da ispada da je Tramp rekao da smo prije svega jaki. Pa se potežu čak i asocijacije kako Tramp ipak poznaje crnogorsku crtu nepokornosti i zna da „Crnogorci ne ljube lance“.

konfuzan, naročito kada se postavi pitanje zbog čega bi neki Amerikanac morao da brani malu zemlju poput Crne Gore koja je više od 5.000 milja daleko.

Odgovor na pitanje zašto bi NATO branio Crnu Goru, podsjeća *Njujork tajms*, leži u članu 5 NATO sporazuma, u kom se navodi da ukoliko je jedna članica Alijanse napadnuta, ostale članice su dužne da joj priskoče u pomoć. „To naravno ne znači da će NATO članice zaista i morati da uđu u sukob, ako, na primjer, Srbija napadne Crnu Goru“, piše *Njujork tajms* i podsjeća da je taj član 5 potegnut zaista samo jednom i to ne u slučaju Balkana, već su ga potegle upravo SAD, poslije terorističkog napada u Njujorku 11. septembra 2001.

Član 5. je temelj NATO-a. NATO se oslanja na vojnu superiornost SAD kako bi se suočio s brojnim prijetnjama na evropskim granicama, među kojima su ponovo snažna, nuklearno naoružana Rusija i napadi naoružanih ekstremista. Bilo koji nagovještaj da SAD ne bi bile spremne da priskoče Evropi u pomoć, jer - kako je Tramp rekao, evropske zemlje duguju „ogromne sume“, mogao bi da predstavlja udarac sposobnostima da se odvrte prijetnje.

Prema nekim tumačenjima, Crna Gora je pala na sto kao „sitan žeton“ kojim Tramp saveznike dodatno ucjenjuje da povećaju budžet za odbranu i time rasterete SAD. To je ono što je mislio da kaže „mirotvorac“ Tramp: Neću da Amerikanci ginu u ratu koji će izazvati agresivni Crnogorci. Barem dok sve članice zapadne vojne alijanse to ne plate

koliko su obećale.

Trump odavno pokreće pitanje o privrženosti SAD-a Alijansi, koja je osnovana 1949. radi odvratanja agresije ondašnjeg Sovjetskog Saveza. Trampa optužuju da ne razumije kako NATO djeluje. Glavni Trampov spor sa NATO-om je oko novca - SAD opominje da plaćaju mnogo više za odbranu od ostalih članica saveza.

„To je bilo veoma nepošteno. Oni nisu plaćali već smo mi jedini imali izdatke za većinu, oni nisu plaćali, a mi ih branimo”, kazao je Trump u intervjuu. „Dodajte to vašoj malo j jednakini o Crnoj Gori.”

NYT takođe piše da su uvaženi bivši zvaničnici za nacionalnu bezbjednost u ranijim administracijama u Vašingtonu bili oprezni da omoguće prijem novih, manjih članica na način koji ne bi obezbijedio veću sigurnost SAD-a ili Alijanse u cjelini. Kao primjer je naveden **Robert M. Gejts**, sekretar za odbranu bivših predsjednika **Džodža V. Buša** i **Baraka Obame**, koji je 2008. naglasio značaj nepokolebljive privrženosti članu 5. Saveza - koji obavezuje sve partnere u NATO-u.

Bez pominjanja bilo koje države, Gejts je ukazao na potencijalnu opasnost novih članica koje ulaze u Alijansu i sa sobom donose povećane rizike. U to vrijeme je vođena debata da li bi Gruzija trebalo da bude dio NATO-a. Tada su Rusija i Gruzija vodile rat i od tada proruske snage drže vlast u djelovima potonje države.

„Treba da budemo pažljivi kada se obavezujemo, ali treba da budemo voljni da poštujemo obaveze pošto ih jednom prihvatimo”, tada je kazao Gejt. „U slučaju NATO-a, član 5. mora biti ono što i kazuje. Kao što savezničke snage koje se bore u Avganistanu mogu da okuse, NATO nije pričaonica niti uzbuđljiv debatan skup vikendom ličnosti iz različitih sfera”.

Tokom predsjedničke kampanje 2016, Trump je poručio da, ukoliko bude izabran za predsjednika, neće automatski braniti saveznike NATO-a, u slučaju da ih Rusija

• AMERIČKI ANALITIČAR JANUŠ BUGAJSKI: „Trump uživa u kontroverzi, vjerovatno je već zaboravio šta je rekao o Crnoj Gori”

napadne. Tada je kazao da će donijeti odluku na osnovu toga da li je napadnuta država „ispunila obaveze prema nama.”

Tokom nedavnog puta u Evropu, Trump se sreo s vođama članica NATO-a. Razgovore tokom kojih je zahtijevao od ostalih članica da daju više novca što prije, nazvao je „trijumfom”.

Potom je Trump otputovao u Helsinku gdje je dva sata proveo u razgovoru s Putinom nasamo. Tokom zajedničke konferencije za štampu poslije samita Trump je, prema NYT, djelovao podređeno prema Putinu. Opet, podsjeća list, Crna Gora nekada dio Jugoslavije, posljednjih godina je postala mnogo prozapadnija, na nezadovoljstvo zvanične Moskve.

Ima i drugih analitičara koji

• ENDRJU VAJS, POTPREDSJEDNIK KARNEGIEVE ZADUŽBINE ZA MEĐUNARODNI MIR: „Trumpovi komentari o Crnoj Gori zvuče kao da su pozajmljeni od kremaljskih ideja”

smatraju da nije slučajno što Trampova izjava dolazi upravo poslije njegovog sastanka s Putinom i da se može vezati u taj kontekst. Ukoliko Rusija nije prijetnja interesima SAD-a, ukoliko ne dovodi u pitanje svjetski mir i bezbjednost, ukoliko Amerika i Rusija mogu da nađu formulu da vode računa o svjetskoj bezbjednosti i miru, onda je sasvim sigurno da neće ulaziti u sukob zbog malih zemalja, jedno je od tumačenja Trampovih izjava poslije samita.

Izjava Donalda Trampa o Crnoj Gori upućuje na slutnje da novi globalni sukob velikih sila može da izbije zbog konflikta u malim državama. Takvih primjera istorija je puna. Gotovo da je opšte istorijsko pravilo da, kada velike sile žele da se međusobno obračunaju, čekaju da se povod nađe u sukobu malih. Tako je sukob između Atine i Sparte, koji je u sunovrat odveo civilizaciju antičke Grčke, počeo nemirima u malom gradu Kerkiri.

Često se navodi i skorija varijacija ovog pravila. Prije 104 godine je napad Austrougarske na Srbiju i Njemačke na Belgiju bio detonator za eksploziju planetarnih razmjera.

Ovo pravilo nije važno jedino u doba Hladnog rata, kada su se supersile, svjesne da bi direktan sukob doveo do uništenja svijeta, sukobljavale preko posrednika.

Nesreća u nesreći je u tome što je Trump opet pomenuo Balkan kao moguće žarište.

Milan BOŠKOVIĆ

Građani su sve nezadovoljniji sve nevidljiviji, opozicija ukinuta, Skupština obesmišljena, odluke se ne donose u njoj već u Naprednoj stranci, osuđeni ratni zločinci edukuju „narod“, odnosi sa susjedima nikada gori

Miloševićev duh se nadvija nad Srbijom

MONITOR: *Kako treba ukratko da glasi objektivan novinarski izvještaj o aktuelnoj situaciji u Srbiji?*

SUŠA: Vlast u Srbiji je stabilna. Finansije konsolidovane, smanjen dug zemlje, porast investicija, suficit budžeta, hronični deficit u nedostatnim primanjima građana koji postaju najjeftinija radna snaga u Evropi, porast međunarodnog finansijskog rejtinga, pad rejtinga u poštovanju ljudskih prava, slobodi izražavanja i slobodi medija, zastoj u evropskim integracijama i bez Kosova kao balasta, jačanje proruskog

uticaja i bulimično žderanje i povraćanje prošlosti ne bi li se ulepšala i revidirala rehabilitacijom kvislinga i fašista čije ideje vlast otvoreno podržava... Građani frustrirani i sve nezadovoljniji, ali u strogo kontrolisanim medijima i sve nevidljiviji, opozicija ukinuta, Skupština obesmišljena - odluke se ne donose u njoj već u Naprednoj stranci, osuđeni ratni zločinci u Hagu drže tribine i edukuju „narod“, truju preko medija, poslanici revitalizovane Radikalne stranke posle izlaska Šešelja iz Ševeningena zaposedaju javni prostor i vređaju žrtve rata, ne priznaju genocid u Srebrenici,

odnosi sa susjedima u regionu nikada gori, odnosi sa međunarodnim akterima ofanzivni, crkva se meša u državnu politiku, a država čuti o crkvenim nepočinima, duboko kriminalizovano društvo i visoko mesto na svetskoj listi pranja novca, mladi i obrazovani u desetinama hiljada svakodnevno napuštaju zemlju, nestabilnost, strah i besperspektivnost sveprisutnija...

MONITOR: *Mnogi tvrde da najvažnije institucije države svemoćni predsjednik Srbije Aleksandar Vučić drži pod kontrolom...*

SUŠA: On je jedan od balkanskih prinčeva o kojima je pisao Florijan Biber. Imate i vi svog samo što vam je vaš obezbedio nezavisnost Crne Gore, odveo vas u NATO i vodi ka Evropi, a sa ovim našim nismo još načisto gde smer a gde nas vodi! Pravila prema kojima funkcionišu balkanski prinčevi svode se na kontrolu izbora, kontrolu medija i dominantno gospodarenje javnim prostorom. Govore o nultoj toleranciji prema korupciji i javno, senzacionalistički hapse, a nikoga ne procesuiraju, blate opoziciju i okrivljuju je za sopstvene neuspehe, obećavaju promene, ali sve rade po starom da bi ostali na vlasti i uvek imaju nadmoćnu većinu, krađom izbora, potkupljivanjem, ucenjivanjem, otpuštanjem sa posla...

Uspešno ispiraju mozak svojih funkcionalno pismenih ili nepismenih glasača, a takvih je u Srbiji više od dve trećine stanovnika, od toga da treba da u fudbalu navijaju za Ruse a ne za Hrvate ili da je Srbija postala država pre Crne Gore. Okruženi su odabranim primerima neoliberalnih profitera. Jedan od njih je nedavno postao ministar finansija u Vučićevoj Vladi bez obzira na to što je Agencija za borbu protiv korupcije pokrenula postupak protiv njega i što je ostalo nejasno o njegovim of šor firmama, 45 bankovih računa...

MONITOR: *Kako objašnjavate epidemiju podaništva predsjedniku Vučiću, koja je zahvatila čak i mnoge poznate ličnosti – glumce, književnike, nekadašnje*

Najveći dio egzistencijalno ugroženih čuti i radi ono što im se kaže, a tek malobrojni, politički oponenti rizikuju da budu na meti Vučićevih partijskih tabloida

opozicionare?

SUŠA: Kao prvo, neki od njih se iskreno identifikuju sa njegovim likom i delom i svim srcem ga podržavaju. Zato ima visokih državnih funkcija na kojima su keramičari, čevabdžije, sponzoruše i slično. Najveći deo egzistencijalno ugroženih čuti i radi ono što im se kaže, a tek malobrojni, politički oponenti rizikuju da budu na meti njegovih partijskih tabloida. Podaništvo i podguzništvo se promovise kao dobitna karakterna i profesionalna osobina, na kojoj se gradi ceo sistem vladavine.

MONITOR: *Je li zaista Vučić favorit Brisela i ima li podršku EU, kako to on često izjavljuje?*

SUŠA: Da, jeste favorit je Brisela zato što je obećao da će potpisati Opšteobavezujući sporazum o normalizaciji sa Kosovom. Zato što je stabilizovao sopstvenu vlast u Srbiji i zato što Brisel nema drugih favorita. Zato što za sada uspešno balansira u spoljnoj politici i sa Putinom i sa Merkel i sa Makronom i sa Orbanom i sa Erdoganom, Si Dinpingom. A treba imati u vidu da je stara gospođa Evropa neodlučna oko mnogih stvari, kao da je mlada

Srbija sve više gubi od sekularnosti, a SPC dobija na političkom značaju. Na skandalozne izjave patrijarha i nekih vladika vlast mlako reaguje. Računica je jasna - da bi Vučić autoritarno vladao pomaže mu SPC

pred udaju, ne shvatajući da joj vreme neumitno prolazi, i da ga, zapravo, nema. Mogerinijevoj je stalo, pred kraj mandata, da se pozove na neki rezultat kako bi ukasila svoj curriculum vitae pa se poprilično trudi da se dođe do nekog rešenja između Beograda i Prištine što bi bio uspeh za Srbiju, Vučića, nju i visoke zvaničnike EU. Bolje i loš sporazum nego dobar rat!

MONITOR: *Kakvo je Vaše mišljenje o opoziciji u Srbiji?*

SUŠA: Ona je spala na nivo statističke greške. Dobrim delom zbog Vučićevo zatvaranja medijskog prostora uz neprekidno blačenje i omalovažavanje opozicije, targetirajući je kao strane plaćenike i neprijatelje. Osim toga preuzeo je programe proevroske opozicije, ali i zakovao neravnopravne uslove u predizbornim kampanjama, pa Vučića samo u dnevnicima nacionalnih televizija ima 41 hiljadu puta više od cele opozicije. Istovremeno opozicija plaća danak sopstvenim greškama, zbog čega je kažnjena na izborima... Propaganda i zastrašivanje čine svoje i gotovo da se zaboravilo da je opozicija posle ratova i bombardovanja zatekla razrušenu i potpuno devastiranu zemlju, čemu su doprineli svojim pogrešnim politikama upravo ovi koji su danas na vlasti, zaboravlja se da je vratila staru deviznu štednju, počela sa isplata penzija koje su kasnile po nekoliko meseci, konsolidovala privredu, počela da smanjuje dug zemlje, počela prilagođavanje srpskih zakona evropskim standardima. Osnovala nezavisne institucije koje bi trebalo da kontrolišu vlast, ali ih je Vučić sistematski i bahato uništavao, više nijedna ne postoji... Postojale su dijaloške i emisije sučeljavanja. To više ne postoji, postoji samo Vučićev monolog i neograničena mogućnost da kao vlasnik i glavni urednik cele Srbije šeta po televizijskim kanalima birajući vreme i voditelja, tumbajući programske šeme. I to mu nije dovoljno napravio je svoju medijsku imperiju sa Pinkom, „Srećnom televizijom“, Informerom i Srpskim Telegrafom i bez imalo stida,

kroz državnu pomoć namenjenu medijima koji se bave temama od javnog interesa najveći deo sredstava usmerava na ove komercijalne tabloide. U vreme demokrata predsednici skupštinskih odbora su bili i iz opozicije, danas je to iznimka, a vređanje dostojanstva narodnih poslanika iz opozicije postala praksa. Opozicija, dakle, danas radi u takvim neuslovima.

MONITOR: *Može li opozicija da se ujedini oko krucijalnih tema?*

SUŠA: Priča o njenom ujedinjenju samo zato da bi se srušio Vučić, očito, ne pije više vodu a teško je poverovati da će građani proevropske proviniencije podržati savez u kome su desničarske stranke poput Dveri i DSS-a. A Vučić, evidentno, radoholično, već priprema skorašnje izbore ili u najmanju ruku referendum o Kosovu, zavisno od rešenja za koja će biti spreman i koje će mu, prema negovoj proceni obezbediti dodatne godine vlasti. Šta god da uradi neće uraditi na sopstvenu štetu iako je vrlo dubiozno da li će te odluke biti za dobrobit građana Srbije. Javnost je potpuno neobaveštena, nema nikakve informacije da li uopšte ima nekakav plan jer za toliko laganja i zabašurivanja istine da je Kosovo prvi priznao Slobodan Milošević Kumanovskim sporazumom, treba slađa i vedrija oblada, kako bi je

Opozicija je spala na nivo statističke greške. Dobrim dijelom zbog Vučićevog zatvaranja medijskog prostora i targetirajući je kao strane plaćenike i neprijatelje

njegovi birači lakše progutali. Ako se ne postigne dogovor da li u rezervi drži Miloševićev šablon nebeske Srbije?

MONITOR: *Vučić kaže da će se o rješavanju kosovskog problema odlučivati na referendumu.*

SUŠA: Referendum je demokratski institut, koji kao u Srbiji, može da bude zloupotrebljen. Poslednji put ustavnim referendumom 2006. čiji tekst niko nije video a kamo li pročitao. Posledice tog referenduma kusamo danas. Da bi referendum bio demokratski i uspeo najvažniji je uslov da građani znaju sve o temi o kojoj se izjašnjavaju, da bi mogli da donesu kompetentnu odluku, i drugo, referendumsko pitanje mora da bude jasno i nedvosmisleno. Oba ova uslova se ne ispunjavaju.

MONITOR: *Početkom ove godine poziv na dobrosusjedske odnose uputili su predsjednica Hrvatske Kolinda Grabar-Kitarović i predsjednik Srbije Aleksandar Vučić. Kakvi su rezultati tog apela?*

SUŠA: Sasvim suprotni od apela Josipović-Tadić, jer su podjednako skloni incidentima i neodmerenostima Kitarović, Vučić i njihove partije HDZ i SNS.

MONITOR: *Unovije vrijeme u Srbiji je rehabilitovano nekoliko osuđenih ratnih*

zločinaca. Je li to za Vas iznenađenje?

SUŠA: Nije, to je produkt Vučićeve politike, njegovih tabloida, propovedanja u SPC i Miloševićevog duha koji se ponova nadvija nad građanima Srbije.

MONITOR: *Mnogi analitičari kažu da je Srpska pravoslavna crkva najjača politička nevladina organizacija u Srbiji, da Srbija živi pod patronatom SPC-a...*

SUŠA: Srbija sve više gubi od sekularnosti, a SPC dobija na političkom značaju. To je pogubno čak i za vernike koji dobro znaju da vera u Boga ne podrazumeva veru u popa. Na skandalozne izjave patrijarha i nekih vladika ova vlast mlako reaguje, a istovremeno SPC jedina dobija svoja imanja restitucijom, ne plaća državi nikakve poreze a istovremeno popovi primaju državnu penziju. Računica je jasna - da bi Vučić autoritarno vladao pomaže mu SPC čiji velikodostojnici često glasno govore ono što on misli.

MONITOR: *Kakva je medijska scena u Srbiji?*

SUŠA: Situacija u medijima je očajna, to su zamerke i Evropske komisije, uz časne iznimke kao što je N1, *Slobodna Evropa*, *Al Džazira*, list *Danas*, nedeljnici NIN i *Vreme*, neki portali kao što je *Peščanik*. Javnost Srbije je zatrpana lažnjacima i poprilično sluđena i zastrašena pretnjama od novih ratova, državnih udara, novootkrivenih špijuna... To je sastavni deo sistema vladanja.

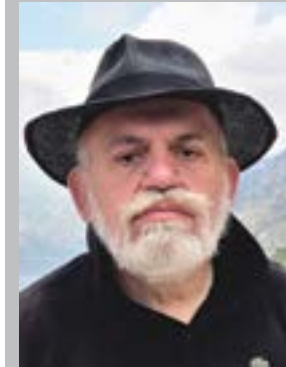
MONITOR: *Vi ste prije tri godine, kao članica Regulatornog tijela za elektronske medije, predložili da se rijaliti programi označe kao sadržaji neprikladni za mlade od 16 godina i zabrani njihovo emitovanje u dnevnim terminima. Zašto ste to tražili?*

SUŠA: Pa zato što je neprimereno da se u porodičnim terminima gleda seks, pornografija i prostakluk. Tada je ova zabrana prihvaćena, ali se danas flagrantno krši, šteta je urađena i sastavni je deo paketa kojim aktuelna vlast po "sistemu hleba i igara" anestetizira građane.

Veseljko KOPRIVICA

SREBRENIČKI INFERNO – ZABORAVLJENI ORATORIJ

Neodgovornost države prema samoj sebi

Piše:
Gradimir
GOJER

Nije bilo tako davno kada sam sa libretistom i pjesnikom Džemaludinom Latićem i skladateljem i dirigentom Đelom Jusićem prisustvovao potresnoj izvedbi oratorija *Srebrenički inferno* u reprezentativnoj, prestižnoj koncertnoj dvorani Kemal Atatürk u Ankari. Tada je u nazočnosti više osoba iz javnog života Turske, Bosne i Hercegovine i Hrvatske, te jednog od članova Predsjedništva Bosne i Hercegovine, čvrsto dogovoreno da će ovaj literarno-glazbeni monumentum suvremene bosanskohercegovačke umjetnosti biti izveden u Briselu, a da će sve izvedbe *Srebreničkog inferna* svake godine prilikom dženaze u Potočarima biti ne sa vrpce (dakle putem snimka) već sa orkestrom Sarajevske filharmonije.

U našem se narodu veli: *Obećanje, ludom radovanje*. Jer, čak se ni u dvorani Narodnog pozorišta u Sarajevu ovo remek-djelo ne čuje godinama.

Države koje imaju ozbiljna suvremeno napisana djela klasične evropske glazbe su respektne u svakom pogledu. Radi se o

vrhunskoj umjetnosti. Očito u slučaju države Bosne i Hercegovine to ne važi!?

Srebrenički inferno u Briselu, to je ostala samo pusta želja autora ovoga djela, izvedbe na spomen mezaristanu u Potočarima sa Sarajevskom filharmonijom i horom opere Narodnog pozorišta Sarajevo, takođe...

A, netačno je i neistinito da država nema finansijskih organizacijskih mogućnosti da to logistira. Jer, u pitanju je pijetetno djelo u odnosu na planetarni genocid, ali

i reprezentativno glazbeno djelo. Ozbiljne i civilizacijski potkovane države platile bi da se putem vrhunske umjetnosti progovara o neljudskom, anticivilizacijskom pothvatu genocidnog uništenja tisuća ljudi u Srebrenici. O golemoj mrlji koja je nepopravljiva u povjesti svijeta mora se stalno govoriti. Moćnijeg sredstva od Latić-Jusićevog *Srebreničkog inferna* ja upoznao nisam.

Zato je bruka i sramota države, koja i ovim potezom pokazuje da sama ne drži do sebe, kako se odnosi prema ovom suvremenom poetsko-glazbenom remek djelu praktično zaboravljajući *Srebrenički inferno*!

Srebrenički inferno u Briselu, to je ostala pusta želja autora ovoga djela, izvedbe na spomen mezaristanu u Potočarima sa Sarajevskom filharmonijom i horom opere Narodnog pozorišta Sarajevo, takođe

Čudesna od tri groša

Najviše sam ponosan na meštriju da od tri groša ovdje pravimo čudesna. Na festivalu Korifej će ove godine igrati predstave iz 12 država. Dovodimo u Kolašin predstave i performanse iz Rusije, Španije, Litvanije, Češke...

Pozorišni reditelj Zoran Rakočević za *Monitor* govori o svom radu i internacionalnom festivalu alternativnog teatra *Korifej* koji se od 2014. godine svakog ljeta održava u Kolašinu.

MONITOR: *Narednih dana Kolašin će živnuti. Ovogodišnji festival alternativnog teatra „Korifej“ donosi niz pažljivo odabranih sadržaja za sve uzraste. Na šta ste posebno ponosni kada je organizacija i program u pitanju?*

RAKOČEVIĆ: Najviše sam ponosan na meštriju da od tri groša ovdje pravimo čudesna. Na festivalu će ove godine igrati predstave iz 12 država. Dovodimo u Kolašin predstave i performanse iz Rusije,

Španije, Litvanije, Češke... da ne nabrajam dalje. Učesnici se odlučuju za naš festival jer žele da otkriju Crnu Goru, pa skoro svaka trupa dođe na malo duži boravak, vide planine, budu na moru... A tu su i brojni prateći programi, filmske večeri, izložbe, instalacije i što je najvažnije – radionice!

Ponosan sam i na činjenicu da *Korifej* sa još nekoliko festivala koji se uporedo tokom ljeta dešavaju, ne ponižava svoje sugrađane dovodenjem turbo-folk zvijezda kao što se radi u nekim susjednim opštinama. Ako je to u redu, onda se žarko zalažem za neku zakonsku intervenciju u kulturi.

MONITOR: *Znamo kolika su*

izdvajanja za kulturne sadržaje u Crnoj Gori. Kako Vaša ekipa uspijeva zaokružiti priču oko „Korifeja“?

RAKOČEVIĆ: Ne postoji neki obrazac. Prva tri izdanja *Korifeja* finansirali su ljudi iz NVO *Društvo prijatelja Kolašina*. Ove godine su najviše pomogli Ministarstvo kulture putem redovnog konkursa, Opština Kolašin i još nekoliko institucija i firmi. Ranije smo u Kasarni na Brezi smještali sve učesnike, ali je ta velikodušnost ove godine izostala, tako da smo bili prepušteni izazovu da smjestimo i hranimo oko 120 učesnika u trajanju od dva do šest dana. Gdje ćemo naredne godine naći novac, i hoćemo li uopšte, ne znam, ali smatram da je *Korifej* zaslužio institucionalizaciju i bezbrižniju budućnost, i da ne treba da zavisi od toga da li nas nekolicina opet želimo da „upiremo“ da se desi.

MONITOR: *Koliko Crna Gora uopšte pruža mladim dramskim umjetnicima?*

RAKOČEVIĆ: Pripadam vrlo rijetkoj struci, pa mi je teško da generalizujem, čak i u opsegu dramske umjetnosti. U Crnoj Gori ima manje od 10 pozorišnih reditelja. Ja završavam studije kroz mjesec, dva. Mislim da mi je do sada dovoljno pruženo, ali znam i da nigdje nijesam iznevjerio.

MONITOR: *Uradili ste predstavu „Pometnje pitomca Terlesa“, po romanu Roberta Muzila u produkciji ATAK-a. Kakva su iskustva za ovih nešto više od godinu dana života predstave? Čini se da ovaj tekst dobro komunicira sa našim podnebljem i vremenom?*

RAKOČEVIĆ: Ta predstava ima smisla, iako je monodrama kao forma vratolomno klizav teren. Htio sam da se bavim mladim ljudima koji zbog svojih unutarnjih psiholoških konflikata, podrivenih porodičnim i društvenim konformitetima, izdušuju nasiljem. Današnji junosa

„Terles“ misli da može da izbatina svoju podsvijest, i da ide da mirno spava, a ta podsvijest koja ga latentno obuzima i raspaljuje, čeka ga na jastuku. Tu kukavicu, kakvu svakodnevno gledam na ulicama, treba da sažalijevamo kad se najmanje nada, ali ne smijemo da joj oprostimo.

MONITOR: *Kako ste se odlučili da roman pretočite u monodramu?*

Ponosan sam i na činjenicu da *Korifej* sa još nekoliko festivala, koji se uporedo tokom ljeta dešavaju, ne ponižava svoje sugrađane dovodenjem turbo-folk zvijezda kao što se radi u nekim susjednim opštinama. Ako je to u redu, onda se žarko zalažem za neku zakonsku intervenciju u kulturi

RAKOČEVIĆ: Roman je adaptirao Vasko Raičević, a ideja da se napravi predstava potiče od ekipe ATAK-a, koja je meni tad ponudila saradnju. Gledao sam ranije jednu drugačiju inscenaciju koja mi se nije uopšte svidjela. Mislim da je Terles lik koji zaslužuje monodramu. Napisan je u vrijeme nastanka velikih metamorfoza u sferi nauke, prije svega psihoanalize, koje su razorile dotadašnje književno nasljeđe.

MONITOR: *Jedan od Vaših posljednjih radova je i novo čitanje „Tre sorele“. Kakva su iskustva i koliko je predstava drugačija od svojih prethodnika?*

RAKOČEVIĆ: *Tre sorelle*, tekst Steva Koprivice, predstavlja omaž čuvenoj bokeškoj legendi, ali tematski su jedno bogato štivo koje se obračunava sa malograđanskim zatupljenostima koje i danas uvelike gaje crnogorske kuće u odnosu na sredinu, porodicu i ženu. Svakako je bolje i ljepše biti lud nego biti dio tog sistema razmišljanja. Ne bih rekao da se u ovom slučaju radi o novom čitanju, koliko o novoj krvi koja je aktualizovala te fenomene.

MONITOR: *Osnovne i specijalističke studije pozorišne režije završili ste predstavama „Ukroćena goropad“, odnosno „Gospodica Julija“. Predstave su producirale profesionalne kuće, tj. nijesu ostale u okvirima ispita.*

Kakav je život tih predstava?

RAKOČEVIĆ: Šekspirovu *Goropad* sam adaptirao zajedno sa Jovanom Bojović, dramaturškinjom, a premijera je izvedena na *Gradu teatru Budva*, u koprodukciji CNP-a. Novi ambijent, plaža Ričardova glava, deep elektro zvuk i jedna pomahnitala nezasita društvena travestija sloja koji sve više uzima maha. Predstava nažalost ove godine nije na repertoaru *Grada teatra*, nijesam obaviješten zašto. A *Gospođica Julija*, višeslojan Strindbergov tekst, koji otvara nutrine fatalno privlačnih ljudi i osujećuje njihova klasna predubjeđenja, tek je izašla u formi ispita i biće na repertoaru male scene CNP-a, koji mi je, za kraj studija, više nego izašao u susret i ponudio svoje produkcijske snage.

MONITOR: *Kao reditelj počeli ste u Kolašinskom amaterskom pozorištu, da bi tek nakon toga upisali studije na Cetinju. Kako sada izgledaju uspjesi koje ste ostvarili sa K LAP-om?*

RAKOČEVIĆ: Bajno. Na primjer, siguran sam da bih danas na isti način postavio komad *Orkestar Titanik*, koji je tada osvojio brojne festivale i kritike po bivšoj Jugoslaviji. Znam da sam napredovao i priveo se opakom zanatu, ali tu predstavu ne dam! A K LAP opstaje i dalje. Do sada se iz krila te male pozorišne družine školovalo četvero profesionalnih glumaca, a peti je ove godine položio prijemni. To, kada se statistički sagledaju stvari, nema ni jedan grad u Crnoj Gori. To je kapital.

MONITOR: *Prije upisa na akademiju završili ste Fakultet političkih nauka. Otkud ta tranzicija?*

RAKOČEVIĆ: Nakon shvatanja da u ovoj zemlji stvari ne funkcionišu kako treba i da je za istinsku tranziciju društva potrebno vremena koliko jedan ljudski život ne može da uspije da doživi, moja lična tranzicija se desila potpuno prirodno. Ne osjećam da sam gubio vrijeme na svoje prethodno zanimanje, koje mi je donijelo sjajna iskustva, već znam da sam narastao.

Dragan LUČIĆ

„BORBA MARE BOGDANOVE“

I Crna Gora danas ima ono „ali...“

Na samom početku Drugog svjetskog rata Mara Laković, samouka žena iz crnogorskog Cetinja, ostala je udovica s četvoro djece i u okupiranom se gradu angažovala kao „pozadinka“ koja održava veze s partizanima, da bi nakon rata odselila u vojvođansko selo Lovćenac i nastavila svoju borbu te umalo završila na Golom otoku. Priča o ovoj hrabroj ženi ovih je dana ispričana široj javnosti i to putem dokumentarnog filma *Borba Mare Bogdanove*

Film su snimili **Milica Bogdanović i Dragan Koprivica** iz podgoričkog Centra za demokratsku tranziciju, u suradnji s *Media Solution* produkcijom, a u okviru projekta *Evropski horizonti 1917.-2017.* O intencijama svoga filma kažu sljedeće:

„Kroz borbu ‘malog čovjeka’ željeli smo prikazati kako su ljudi s jugoslavenskih prostora kroz antifašističku borbu spoznali neke nove vrijednosti, osvojili mnoga prava i slobode te pokazali da žene ne znaju samo radati, već i učiti, plesati, pa čak i pucati. Htjeli smo podsjetiti nove generacije na koji su način osvojena ova prava koja mi danas uživamo, ali i kako je svako pravo i svaka sloboda uvijek polje borbe“, objašnjavaju za *Lupigu* Bogdanović i Koprivica.

Kažu kako su inspiraciju za ovu priču pronašli u knjizi *Orlov krš - 100 godina života jedne crnogorske porodice* poznatog **Nebojše-Bate Tomaševića** (1929–2017). On je kao golobradi dječarac postao ilegalac i partizan, a kroz svoju knjigu opisao je tadašnju Crnu Goru, ali i sudbinu svoje obitelji, njene uspone i padove, od pogibije starijeg brata, također ilegalca, preko sestre Stane koja je bila prva veleposlanica socijalističke Jugoslavije, pa sve do tragične Münchenske zrakoplovne nesreće u

kojoj je poginulo više od polovice nogometaša *Manchester Uniteda*, a Tomašević nekako preživio. Na istom je mjestu pisao i o pokretanju televizijske emisije *Yutel*, u čemu je osobno sudjelovao, o Motovunskoj izdavačkoj grupi koja je obuhvaćala oko 120 svjetskih izdavačkih kuća, ali i o borbi za izgradnju pravednog i modernog društva te, na koncu, i o raspadu Jugoslavije. U mnoštvu likova koje Tomašević spominje u *Orlovom kršu* Milici Bogdanović i Draganu Koprivici „za oko je zapela“ upravo Mara Laković, koja je Tomaševiću bila uzor u partizanskom pokretu, jer je njena priča u stvari proživljena priča žena na ovim prostorima.

Iako je ona rođena oko 60 godina prije mene, njena priča mi je bliska jer u njoj prepoznajem djeliće života žena iz moje porodice i iz mog okruženja. Osjećali smo da bi ta priča o antifašističkoj borbi i ženama koje su kroz tu borbu osvijestile svoju ulogu u društvu i obitelji mimo onoga što je nametala patrijarhalna sredina, mogla potaknuti građanke i građane da makar razmisle o tome dokle smo to nakon 70 godina stigli i kako se odnosimo prema onome što je u Drugom svjetskom

Kažu kako su inspiraciju za ovu priču pronašli u knjizi *Orlov krš - 100 godina života jedne crnogorske porodice* poznatog **Nebojše-Bate Tomaševića** (1929–2017). On je kao golobradi dječak postao ilegalac i partizan, a kroz svoju knjigu opisao je tadašnju Crnu Goru, ali i sudbinu svoje porodice, njene uspone i padove, od pogibije starijeg brata, također ilegalca, preko sestre Stane koja je bila prva veleposlanica socijalističke Jugoslavije, pa sve do tragične Münchenske zrakoplovne nesreće u kojoj je poginulo više od polovine fudbalera *Manchester Uniteda*, a Tomašević nekako preživio

ratu izboreno. Zapravo smo htjeli podsjetiti da antifašizam ne pripada prošlosti već da je on budućnost Crne Gore i da bismo bez te borbe bili osuđeni na razne nacionalizme koji priželjkuju suživot između vjera i nacija. Htjeli smo i objasniti da se u antifašističkoj borbi nisu osvajali samo bunker, gradovi i sela, već mnoga prava i slobode za koje se mi i danas borimo“, kaže nam Milica Bogdanović.

Na ideju je ovaj dvojac došao oko Nove godine i odmah krenuo u istraživanje, jer su podaci o Mari Laković u Tomaševićevoj knjizi bili poprilično skromni. Zahvaljujući crnogorskim kolonistima koji su nakon Drugog svjetskog rata naselili spomenuti Lovćenac saznali su da se tamo čuva pozamašna arhiva i da je Mara Laković preminula 1996. godine, a da njena kćerka danas živi u Novom

Mi se ovim filmom suprotstavljamo, ne samo konzervativnim i nacionalističkim strujama u našoj zemlji, nego i tom nametnutom konceptu pomirenja kojim se relativizira povijest“, zaključuje Milica Bogdanović koautorka *Borbe Mare Bogdanove* i poručuje – „naša obaveza je da nastavimo to raditi jer ako Crnoj Gori oduzmete antifašizam, od nje će ostati ništa“

Sadu.

„Kad sam je nazvala i objasnila joj da bismo dio antifašističke borbe i emancipacije žena željeli prikazati kroz borbu njene majke, nije mogla vjerovat. Samo je rekla: ‘Ovo je neka namještaljka’“, prisjeća se Milica Bogdanović.

Potom su se bacili na posao i od prvih kadrova do emitiranja dokumentarca koji sadrži i neke igrane dijelove te traje gotovo 40 minuta, prošlo je tek nekoliko mjeseci.

Dvojac pitamo i kako se na antifašističku borbu danas gleda u crnogorskom društvu.

„Kada vidimo što se događa u drugim zemljama bivše SFRJ, po pitanju antifašističkih vrijednosti, u Crnoj Gori situacija i nije tako loša. Trinaestojulski ustanak, simbol antifašističke borbe u Jugoslaviji postao je Dan državnosti Crne Gore. Većina političara, makar deklarativno, u svojim govorima ističe značaj antifašističke prošlosti. Obilježava se Dan pobjede nad fašizmom, zabranjuju se pokušaji izgradnje spomenika ratnim zločincima“, pobrojavaju nam tvorci ovog filma.

No, i u Crnoj Gori, postoji ono „ali“.

„Međutim, već nekoliko se godina insistira na toj nekoj mantri o ‘nacionalnom pomirenju’ kao uvjetu za razvoj društva, za demokratizaciju ili ekonomski prosperitet. Svakodnevno se servira koncept po kojem nam nitko ništa neće moći ako se ‘pomirimo’, ‘saberemo’ i mislimo isto. Za vlast je priča o pomirenju navodno preduvjet boljeg života, a za opoziciju preduvjet za smjenu Mila Đukanovića. Manjina koja smatra da je podjela prirodna i normalna i koja ne prihvaća ovaj koncept proglašava se ili ‘destabilizatorima države’ ili ‘suradnicima režima’, pa se ljudi ne usude javno govoriti o tome da se zalažu za jasnu podjelu na one koji su antifašisti i one koji su profašisti. Od te histerije pomirenja, ponekad kao da smo slijepi i na opasne konzervativne trendove koji ne zaobilaze ni naše društvo“, kaže Bogdanović, a odmah potom nam i pojašnjava o kakvim se

to trendovima radi.

To su direktne ili indirektno priče o zabrani ili ograničenju prava na abortus, promocija ‘obiteljskih vrijednosti’, pre-naglašavanje važnosti obitelji u odnosu na pojedince. Također, vjerske organizacije su zadnjih godina dobile pojačanje u vidu raznih pojedinaca, pokreta i stranaka koji se, primjerice, udruženi protive usvajanju Zakona o istospolnom partnerstvu i nerijetko u medijima dobijaju primat u odnosu na LGBT zajednicu ili institucije koje predlažu taj propis. Rame uz rame s njima su i ‘antivakseri’ i ‘načitanj’ retrogradni pojedinci koji su nakon web portala i društvenih mreža, malo po malo, počeli osvajati prostor tradicionalnih medija i širiti vjerovanja koja vrijeđaju zdrav razum. To je iz dana u dan sve primjetnije i neophodno je da građanke i građani koji takve pojave primjećuju počnu reagirati i tome se odlučno suprotstavljati. Mi se ovim filmom suprotstavljamo, ne samo konzervativnim i nacionalističkim strujama u našoj zemlji, nego i tom nametnutom konceptu pomirenja kojim se relativizira povijest“, zaključuje koautorka *Borbe Mare Bogdanove* i poručuje – „naša obaveza je da nastavimo to raditi jer ako Crnoj Gori oduzmete antifašizam, od nje će ostati ništa“.

Ivor FUKA
(Lupiga.Com)

br. 1449 / petak / 27. jul 2018.

Podobni i sposobni

Za vrijeme direktorovanja Zorice Kovačević, potpomognute ministrom zdravlja Kenanom Hrapovićem, KC CG, ustanova koja je nekad bila vrh crnogorskog zdravstva, dotakla je dno

Konačno jedna dobra vijest. Kada je 2016. godine došlo do uobičajene izborne krađe od strane Demokratske partije socijalista, za direktoricu najveće javne zdravstvene ustanove u Crnoj Gori – Kliničkog centra u Podgorici, došla je Zorica Kovačević, partijski vojnik DPS-a.

U svom partijskom mandatu bila je jedan od direktora Vodovoda, poslanik, po partijskom ključu pomoćnica ministra zdravlja, pa ministarka rada i socijalnog

staranja, direktorica Doma zdravlja u Danilovgradu... I konačno sve do prije nekoliko dana bila je direktorica Kliničkog centra.

Njen boravak na čelo te zdravstvene ustanove obiježio je sunovrat Kliničkog centra. Izjave, poput one da je, prije nekoliko mjeseci, medicinska sestra zamijenila bebe namjerno iz političkih razloga samo je vrh ledenog brijega nagomilanih problema u Kliničkom centru. Neki od njih, kao odliv medicinskog kadra, neselektivne specijalizacije i subspecijalizacije, doprinijeli su da zakazivanje pacijenata za tri do šest mjeseci ubrzano uništava reputaciju Kliničkog centra stvaranu godinama i mukotrpno.

Za vrijeme direktorovanja Zorice Kovačević, potpomognute ministrom zdravlja Kenanom Hrapovićem, ustanova, koja je nekad bila vrh crnogorskog zdravstva, dotakla je dno. A sada, na odlasku na drugu dužnost, Zorica Kovačević se hvali da je ponosna rezultatima koje je ostvarila za godinu i sedam mjeseci, koliko je bila na čelu te zdravstvene ustanove.

I Zorica Kovačević i Kenan Hrapović imaju veze sa zdravstvom kao i ostali građani koji kada su bolesni odlaze u zdravstvene ustanove da se liječe.

Demokratska partija socijalista je izgleda, ipak, poslije skoro dvije godine shvatila kakvu je grešku napravila i Zoricu Kovačević šalje za predsjednicu Opštine Danilovgrad. Da, kako sarkastično primijetiše neki mediji, liječi tu opštinu.

Nadamo se da će sada za direktora Kliničkog centra doći osoba sa odgovarajućim referencama. A i na mjesto ministra zdravlja, kojeg će DPS najvjerovatnije, kao što to radi sa svojim isluženim kadrovima, poslati negdje za ambasadora Crne Gore.

Dr Ivo ĐURIŠIĆ

IZLOG KNJIGA

ARKADIJA

MILETA PRODANOVIĆ

Arhipelag

Arkadija je uzbudljiv tranzicijski roman o ključnim izazovima našeg vremena u kome se pojavljuju ruski i domaći tajkuni, visoka politika i krupni kriminal, stvarnost koja prevazilazi fantastiku, korupcija kao drugo lice tranzicije.

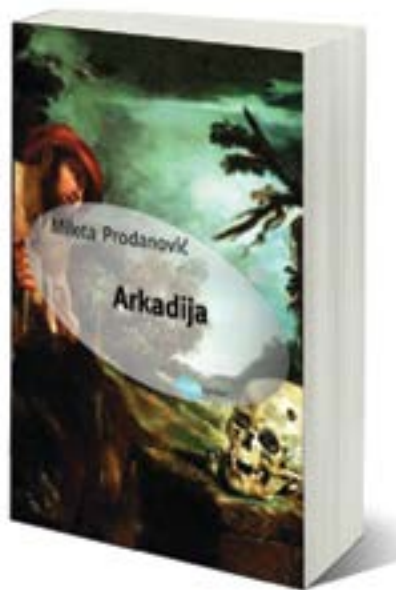
Arkadija je nepotkupljiva i bespoštedna slika naših dana u čudesnim i uznemirujuće stvarnim zemljama Prevalitani, Tribaliji i Rusiji.

Od fantazmagorije do političke satire, od ironije do groteske, od ubrzane potrošnje savremenosti do falsifikata istorije, od slike obavještajnih službi do predstave tranzicijske obješte, od snažne društvene kritike do katarzičnog humora.

Prodanović vješto vodi priču suočavajući nas sa uvjerljivom rekonstrukcijom političkih i društvenih okolnosti u kojima nastaju nove klase i u kojima obični ljudi postaju vlasništvo „dobitnika tranzicije“.

Arkadija predstavlja vrhunac onog toka Prodanovićeve književnosti, započetog romanima *Pas prebijene kičme* i *Pleši, čudovište, na moju nežnu muziku*, u kome se pisac poduhvatio rugobne slike društvene stvarnosti.

Čitajući *Arkadiju*, mi iznutra sagledavamo vrijeme i okruženje u kome živimo. Otuda je *Arkadija* moćna hronika „poremećenih vremena“. Knjiga koja vas neće ostaviti na miru.

ČAJ NA ZAMALEKU

BORIS MILJKOVIĆ

Geopoetika

Otkrivanje novog pisca u jednoj kulturi najčešće se vezuje za njegovo rano pokazivanje talenta. No, rijedak je slučaj da neko možda i decenijama u sebi nosi taj talenat, a da ga nije ni sebi, a pogotovo ne drugima ponudio na uvid. Na svu sreću, takav momenat se ipak dogodi: evo ga pred nama.

Boris Miljković u književnost ulazi „sa strane“ - zrelo i suvereno, a prije svega kao njeno autentično osvježenje.

Čaj na Zamaleku je najpre knjiga priča, ali i mini-roman i putopis o Kairu istovremeno. Ali bitnije od definisanja forme ove knjige su lepota i vrcavost jezika, modernost stila, radost i seta u više slojeva, egzotičnost atmosfere.

Ovo je hrabra, drska i duboko emotivna proza.

BEZ PLAKANJA

LIDI SALVER

Akademska knjiga

Lidi Salver (Lydie Salvayre, 1948) predstavlja čitaocima višestranu pripovjest o jednom prelomnom istorijskom trenutku, kakav je bio Španski građanski rat. Jednu stranu priče iznosi petnaestogodišnja Monse, koja se našla na raskrsnici između porodice i revolucije, dužnosti i ljubavi. S patrijarhalnim roditeljima i bratom idealistom zadojenim radikalnim ljevičarskim idejama, Monse živi u selu do kojeg dugo dopiru samo odjeci građanskog rata i revolucionarne borbe, borbe koju ona, sa svojih petnaest godina, doživljava kao put bjekstva iz porodičnih stega, put nesputanog odrastanja.

Na drugom kraju Španije, neposredan svedok istih zbivanja, francuski pisac Žorž Bernanos, pruža potpuno suprotan, osvešćen i užasnut pogled na bezumlje bratoubilačkih sukoba. I dok on iz sveg glasa poziva Evropu da otvori oči, u malim sredinama, poput Monsinog sela, s borbom koja postaje sve konkretnija prepliću se lične patnje, nesuglasice i antagonizmi svojstveni ljudima na svim meridijanima i u svim epohama...

(Ovu rubriku *Monitor* realizuje u saradnji s knjižarom Karver)

Nije o paradajzu

Mislim da smo mi poslednja generacija koja je nekad jela paradajz čiji je ukus imao ukus paradajza

Kišovito i sveže jutro osvanulo u Srbiji. Ponegde ima i obilnih grmljavinskih pljuskova. Upozoravamo na opasnost od poplava i bujica... Ove godine đaci za pismeni iz srpskog jezika mogu da dobiju temu *Kako sam proveo oba dana leta*.

U stvari ne računa se da grmi ako baba ne počne da paniči i da isključuje sve električno po kući. Inače, moja baba je isključivala TV i kad bi se presvlačila, sramota je bilo da se skine dok je gledaju sa ekrana.

Ovde se upravo izgruvala oluja, a moj tata zove i brine: „Kako li je ovo izdržao moj paradajz?“ Želim vam svima da vas neko voli ko što moj tata voli svoju baštu. Doduše i dok imaš majku koja poljubi da prođe, život je lakši.

Mislim da smo mi poslednja generacija koja je nekad jela paradajz čiji je ukus imao ukus paradajza! Moj komšija se vazda raspituje o mom ocu, a zapravo o paradajzu. Jer, njegov nešto nije dobar ove godine. A jasno je to, pa Vojvodani otkad je sveta i veka vole dođoše, specijalno one iz Crne Gore i BiH, da krive za sve u životu. Jer su napravili veću kuću od njih, jer su u firmu zaposlili svastiku i šurnjaju, ma za sve što im u životu ne ide ili im smeta. Eto komšija, stara poslovice kaže ne skidaj dugačke gaće dok paradajz ne bude dvadeset dinara...

Što se tiče agresivnih Crnogoraca za danas izdvajam: *Masovna tuča na svadbi u Podgorici, osmoro privedenih*. Doduše ako uskoro dobijem stalni boravak u Crnoj Gori,

postoji mogućnost da lično započnem Treći svetski rat, čisto da znate. Jer zna se ko kosi, a ko sve ostalo.

Još nešto, Skupština Srbije usvojila je danas Zakon o presađivanju organa koji predviđa da su svi građani potencijalni donori organa osim ukoliko se tome izričito ne usprotive obraćajući se Upravi za biomedicinu. Tako da pazite kako prelazite ulicu od sada. Mnogo se mi kurčimo za nekoga ko okolo šeta sa svim organima. Uskoro vlast uvodi privatne izvršitelje transplantacije. Preminuli rastavljeni u delove imaće glasačko pravo po sistemu: jedan organ - jedan glas. A to što nismo mrtvi nije neki problem koji ova vlast ne može da reši.

Sećam se kako sam jednom bila tužna i kupila pola kilograma sladoleda i od tada više niko ne može da me ubedi u to da sreća ne može da se kupi. Odoh ja da kupim sreću, što i vama želim. Od vanile. Kad već nema dobrog paradajza. Taj se raj nekada čekao, sedelo se pred stabljikama, brojali su se dani dok ne pocrveni.

Sobzirom na to da sam ateista, ubeđena sam da nakon smrti niko od nas ne ide, niti u raj, niti u pakao. Nema posledica, nakon smrti, zbog naših postupaka za života. Zato se i trudim da budem čovek, dok sam živa. Da mirno spavam, i da vam u to ime poželim laku noć.

P. S. Još tri meseca kišovito vreme pa će sneg.

Nataša ANDRIĆ

ISTORIJA
CRNOGORSKE POŠTANSKE MARKE (II)

Vrijedan dio istorije Crne Gore

**Nova istorija
crnogorske
poštanske
marke počinje
15. decembra
2005. godine,
kada Crna
Gora, nakon
skoro jednog
vijek, ponovo
samostalno
izdaje
poštansku
marku**

Filatelija podrazumijeva sakupljanje, čuvanje, izlaganje i proučavanje poštanskih maraka, a ima i vrlo značajan trgovački elemenat. Danas u svijetu ima na desetine miliona filatelista. Sakupljanje maraka je zabava, koja ima privredni i kulturni značaj. Filatelija pruža priliku za sticanje mnogih informacija o geografiji, istoriji, privredi, kulturi zemalja. Zbog toga je u mnogim zemljama filatelija dodatni nastavni predmet u školama.

Crna Gora ima poštanske markice od kojih su neke vrijedne više desetina hiljada eura, saopšteno je krajem prošle godine na sastanku gradonačelnika Slavoljuba Stijepovića sa predstavnicima Filatelističkog društva Podgorice. Tada su filatelisti kazali da se od 1916. godine poštanski materijal osipa iz Crne Gore, pa najviše našeg nasljeđa iz te oblasti ima u Austriji, Njemačkoj, Srbiji i Italiji.

Marke Crne Gore veoma su zanimljive filatelistima, pogotovo pojedine serije.

Malo je koja serija maraka sa ovih prostora izazvala toliko kontradiktornosti kao crnogorsko izdanje popularno nazvano *Gaeta*, piše Boris Jabučanin u svom radu *Izdanja crnogorskih maraka 1874 – 1916. godine*.

U istorijskim (filatelističkim) krugovima uvijek je postojala „struja” koja je smatrala da je izdanje *Gaeta* nastalo između 1916. i 1918. godine – tokom Prvog svjetskog rata. Pretpostavljalo se takođe da se pretisak *Slobodna Crna Gora* (na redovnim markama) odnosio na oslobođenje od Austro-Ugarske invazije, nakon kapitulacije Crne Gore, januara 1916. godine. Uz to, bilo je i mišljenja da je ovo „privatno” izdanje. U prilog ovoj činjenici može biti i bilješka u Katalogu balkanskih zemalja (izdavač: Stanley Gibbon), ali i

„Montenegrofila 2008”

Prije deset godina u Cetinju je organizovana Međunarodna filatelistička izložba *Montenegrofila 2008*, koja je okupila filateliste iz osam zemalja. *Montenegrofila 2008* je prva filatelistička izložba koju je Crna Gora organizovala kao samostalna država, odnosno otkada je obnovila pravo da samostalno izdaje poštanske marke. Takođe, to je bila prva filatelistička izložba takmičarskog karaktera organizovana u Crnoj Gori.

Organizatori izložbe, Pošta Crne Gore i Savez filatelista Crne Gore, saopštili su da je na *Montenegrofili 2008* učestvovalo 68 izlagača iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Italije, Hrvatske, Makedonije, Slovenije, Srbije i Crne Gore.

Montenegrofili 2008 su, prepoznavši značaj koji ta manifestacija ima i za Crnu Goru i za filateliju podržali FEPA (Federacija evropskih filatelističkih asocijacija - Federation of European Philatelic Associations) Agencija za telekomunikacije i poštansku djelatnost.

Crna Gora je 15. decembra 2005. godine obnovila pravo da samostalno izdaje poštanske marke. Izložba *Montenegrofila 2008* dio je aktivnosti koje Pošta Crne Gore sprovodi u cilju popularizacije filatelije i poštanske marke kao kolekcionarske vrijednosti i simbola zemlje u kojoj nastaje.

drugim katalozima, koji uz opis maraka navode da je to bilo „ortodoksno izdanje crnogorske vlade u egzilu”, datirano iz 1916. godine, navodi Jabučanin.

Kada je nastalo to izdanje? Odgovor, kaže Jabučanin, možemo dobiti zahvaljujući istraživačkom radu – legatu dr Pera Šoća (1884–1966), koji je bio ministar u izbjegličkoj vladi Crne Gore, a u SFR Jugoslaviji visoki poštanski činovnik i bibliograf. Dragocjene podatke o nastanku i daljoj „sudbini” ovih maraka dr Šoć je dobio od Jozefa Zefa

revolucionari vernici zakona i istorije” jednom prilikom zaustavili poštansku pošiljku na putu Kotor – Cetinje, koja je sadržala i dio pomenutih maraka, da bi nakon toga na njima, u propagandne svrhe, preštamovali ispis „Slobodna Crna Gora”. Kasnije su te i druge marke ovog izdanja završile u inostranstvu gdje se i danas uglavnom nalaze. Zanimljivo je i to da je veća količina tabaka porto maraka od 25 para uništena, pa se zato često pojavljuju serije kojima nedostaje upravo ova marka, piše Jabučanin u pomenutom radu.

Ašikua, filateliste, bivšeg poštanskog činovnika u Skadru i upravnika škole u Vitimirici.

Na interesovanje dr Šoća za pomenuto izdanje maraka, Ašiku odgovara: „1913. godine crnogorska država za vrijeme kralja Nikole poručila je u Pariz jednu novu emisiju maraka (slika kralja Nikole)” i to u štampariji *Mongin litograph – Paris* koja je bila jedna od uglednijih u to vrijeme. „Ali”, nastavlja dalje Ašiku, „ta emisija nije mogla da bude u cirkulaciji zbog toga što je Austrija i Mađarska okupirala Crnu Goru”.

Zef Ašiku navodi da su protivnici prisajedinjenja Crne Gore Srbiji, „crnogorski nacionalisti,

je počeo da djeluje pokret otpora koji se, između ostalog, bavio i štampom poštanskih maraka u propagandne i patriotske svrhe. Jedan od vodećih producenata bio je izvjesni Delandre (pravo ime *Gaston Fontanille*) koji je važio za „čovjeka od povjerenja”. Upravo on je bio zadužen da napravi pomenuto izdanje maraka Crveni krst – sa likom crnogorske kraljice Milene. Odabir da motiv na markama bude lik kraljice nije bio nimalo slučajan. Kraljica Milena je, zajedno sa princezama Ksenijom i Vjerom, u Parizu u novembru 1916. godine,

učestvovala u stvaranju Ustanove za pomoć zarobljenicima – pandan Crvenom krstu, podsjeća Jabučanin.

Komitet crnogorskih izbjeglica je te marke koristio i uz ostali propagandni materijal slao konzulatima, a oni dalje na adrese uticajnih ličnosti – sve u cilju prikupljanja novca za rad i boravak u izgnanstvu. To je trajalo od početka 1919. godine, kada veći broj

Crnogoraca sa porodicama dolazi u Gaetu, do početka 1922. godine.

Sa sigurnošću može reći da ovo nije zvanično izdanje maraka već je ono urađeno u propagandne svrhe tzv. *Cinderella stamp*, ali se nikako ne može dovesti u vezu sa prethodnim izdanjem *Gaeta*, zaključuje Jabučanin.

Nova istorija crnogorske poštanske marke počinje 15. decembra 2005. godine, kada Crna Gora, nakon skoro jednog vijeka, ponovo samostalno izdaje poštansku marku.

(Nastavlja se)

Priredio: V. KOPRIVICA

DUBRAVKA-DUDA DULETIĆ

Koliko je hrabro otvoriti galeriju u društvu u kojem je umjetnost luksuz?

Ako govorimo sa aspekta ekonomske održivosti, onda slobodno mogu reći da je hrabro, pa čak i ludo. Ono što nas je vodilo je ljubav i iskrena potreba da se unaprijedi savremena likovna scena sa još jednim prostorom otvorenim za sve stvaraoce i iskrene ljubitelje umjetnosti.

Ko su posjetioci Koncepta, da li su mladi zainteresovani?

Postoji publika koja je zainteresovana za likovnu scenu među kojima je najveći broj upravo mladih ljudi koji imaju iskrenu i zdravu potrebu za vizuelnim umjetničkim sadržajima i upravo na ovaj način angažovano djelujemo u smislu zadovoljena istančane potrebe mladih.

Galerija je odnedavno postala i kafe. Koliko je to korisno galeriji i umjetnicima?

Ideja je bila da kroz novi format kafe/galerije stvorimo neformalniji, opušteniji i ekonomski održiv prostor komunikacije sa umjetničkim djelima koja će kroz rasterećenje od galerijske provizije postati finansijski dostupnija publici, a samim tim i na još jedan način pomoći mladim likovnim stvaraocima. Ovu priliku ujedno koristim da pozovem sve one kojima je umjetnost važna da dođu i da simbolično uz šoljicu kafe podrže umjetnike i *Koncept Art space*.

Po kojim kriterijumima birate umjetnike koji izlažu u Konceptu?

Prostor Galerije je namijenjen prije svega mladim profesionalnim umjetnicima kojima je potrebna afirmacija, kako onim klasičnog izraza, tako i onima koji eksperimentišu u novim medijima. U konačnom odabiru nam pomaže likovni savjet galerije sastavljen od afirmisanih likovnih umjetnika i kritičara.

Za kratko vrijeme Koncept je postao galerija o kojoj se priča. Šta je recept Vašeg uspjeha?

Dubravka-Duda Duletić, rođena u Podgorici, predsjednica je NVO Koncept, organizacije koja pruža podršku likovnim umjetnicima. Ova diplomirana ekonomistkinja svoju ljubav prema umjetnosti, kojom se i sama bavi, usmjerila je na Galeriju *Koncept Art Space*. U Galeriji, koja se nalazi u Karađorđevoj 13, odnedavno se u umjetnosti može uživati i uz kafu

Moram da naglasim da je u ovoj priči osim mene, od samog osnivanja i **Danijela Brajović-Mihaljević**, a ključ našeg uspjeha je ljubav prema umjetnosti i predanost ideji.

Od osnivanja NVO *Koncept*, koja se bavi podrškom i afirmacijom likovnih umjetnika u okviru koje

je osnovana Galerija *Koncept Art Space*, kao neophodna platforma za realizaciju ciljeva organizacije, promovisano je 20 umjetnika a prvi rođendan ćemo dočekati sa 24-im umjetnikom, što je rezultat koji nas čini jako zadovoljnim.

Miljana DAŠIĆ